

OQTAY RƏCƏBOV, NAZİM KAZIMOV,
OFELİYA İMANOVA

MUSİQİ

3-cü sinif

MÜƏLLİM ÜÇÜN METODİK VƏSAİT

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin
05.07.2010-cu il tarixli 973 №-li əmri ilə təsdiq edilmişdir.*

BAKİ - 2014

Elmi məsləhətçilər: **Firəngiz Əlizadə,**
Azərbaycan Respublikasının xalq artisti, professor
Fərhad Bədəlbəyli,
Azərbaycan Respublikasının xalq artisti, professor

İxtisas redaktoru: **Jalə Qədimova,**
pedaqoji elmlər doktoru, professor

Rəyçi: **Gülnaz Abdullazadə,**
əməkdar incəsənət xadimi, professor

Rəcəbov O., Kazımov N., İmanova O.
R57 Musiqi. 3-cü sinif. Müəllim üçün metodik vəsait.
Bakı, «Təhsil», 2014. 80 səh.

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

© Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyi, 2014

İZAHAT VƏRƏQİ

Ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan «Musiqi» fənninin əsas məqsədi məktəblilərdə bu fənn üzrə müəyyən bilik, bacarıq və vərdislər yaratmaqla bərabər, onların yaradıcı qabiliyyətlərini, ümumi mədəniyyətlərini və mənəvi keyfiyyətlərini inkişaf etdirməkdir. Yeni musiqi kurikulumunun tələblərinə əsasən musiqi müəllimi tədrisə yaradıcı yanaşmaqla istiqamətverən, əlaqələndirici, məsləhətçi rolunda çıxış edir. Məktəblilər isə tədqiqat aparır, biliklərini tətbiq və təqdim etməyi bacardıklarını göstərirlər.

«Musiqi» fənni üzrə dərslik komplekti dərslik və müəllim üçün metodik vəsaitdən ibarətdir.

Müəllim üçün metodik vəsait. Bu vəsaitdə hər bir dərslərin mövzusu, məzmun standartları, integrasiya, iş üsulları, gündəlik planlaşdırma nümunələri, qiymətləndirmə cədvəli, eyni zamanda musiqi repertuarı öz əksini tapmışdır.

Müəllim dərse hazırlaşarkən məktəblilərin biliyini, onların qavrama qabiliyyətlərini və yaş xüsusiyyətlərini nəzərə almalı və yeni mövzunun yaxşı mənimsənilməsi üçün müxtəlif əyani, texniki və köməkçi vəsaitlərdən səmərəli surətdə istifadə etməyi bacarmalıdır.

Şagirdlərin biliyinin qiymətləndirilməsi zamanı «5» ballıq qiymətləndirmə sistemindən istifadə etmək olar. Bu zaman aşağıda göstərilən meyarları nəzərə almaq lazımdır:

1. Musiqinin ifası (mahnının ifası, sadə musiqi alətlərində çalma);
2. Sual-cavablarla mövzunun əhatə olunması;
3. Yeni ideya və təkliflərin irəli sürülməsi;
4. Əməkdaşlıq, qrup işində fəallıq və təşəbbüsün göstərilməsi;
5. Problemin həllinə yaradıcı yanaşma, ümumiləşdirmə bacarığı, təqdimetmə

və s.

Hər bir məzmun vahidinin sonunda məktəblilərin əldə etdikləri nailiyyətləri yoxlamaq üçün yazılı, şifahi və musiqili testlərdən istifadə etmək məsləhət görülür.

Dərslikdə mövzuların məzmununa uyğun məlumatlar, «Bu maraqlıdır», «Musiqi lüğəti», «Musiqi əlifbası» rubrikaları, illüstrasiyalar, bəstəkarların portretləri, mahnıların mətni, tapşırıqlar, suallar və açar sözlər öz əksini tapmışdır.

Hər bir dərstdə aşağıda verilmiş qiymətləndirmə cədvəlindən istifadə etmək olar:

QIYMƏTLƏNDİRMƏ CƏDVƏLİ

№	Meyarlar	I (zəif)	II (orta)	III (yaxşı)	IV (əla)
	Grup				
1.	Öz fikrini ifadə edir.				
2.	Musiqi nümunələrini fərqləndirir.				
3.	Mövzu ilə əlaqədar nəticə çıxarır.				
4.	Təqdimat edir.				
5.	Mahnı melodiyalarını təmiz oxuyur.				

Dərs	Mövzu	Musiqi dinləmə. Musiqi əsərinin adı
1.	Uşaq mahnıları yazan klassik Azərbaycan bəstəkarları (1 s.)	Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni
2.	Proqramlı uşaq instrumental musiqisi (1 s.)	«Şən əhvalat», «Marş»
3.	Proqramlı instrumental musiqi və mahnılar (1 s.)	«Yumoreska»
4.	Azərbaycan uşaq xalq musiqisi (1 s.)	«Alabaşın ariyası»
5.	Melodiya musiqinin canıdır (1 s.)	«Çal-oyna»
6.	Musiqidə ikihissəlilik (1 s.)	«Gül oğlan»
7.	Musiqidə bir və üçhissəlilik (1 s.)	Vals, «İran qızlarının xoru»
8.	Keçilmiş mövzular üzrə təkrar (1 s.)	Vals, «İran qızlarının xoru»
9.	Rondo və müxtəlif janrlar (1 s.)	Rondo
10.	Mahnılar və rondo (1 s.)	Rondo
11.	Rondo və mahnılar (1 s.)	Rondo
12.	Zərbi-muğam və rondo (1 s.)	«Qarabağ şikəstəsi»
13.	Azərbaycan xalq rəqsləri və rondo (1 s.)	«Turacı»
14.	Azərbaycan xalq və bəstəkar yaradıcılığında rondo (1 s.)	Naxçıvan yallısı
Sinif konsertinə hazırlıq (1 s.)		
15.	İntonasiya və musiqi obrazı (1 s.)	«Sevin laylası», «Atakişinin kupletləri»
16.	İfadəli mahnı oxumaq və ifadəli nitq (1 s.)	«Sevil» operasından «Proloq»
17.	Musiqi əsərlərinin emosional xarakteri (1 s.)	«Bahar təranələri», «Cəngi»
18.	İfadəli və təsviri intonasiyalar (1 s.)	«Fikirli»
19.	Dəniz obrazı Azərbaycan və klassik rus bəstəkarlarının yaradıcılığında (1 s.)	«Fırtınalı dəniz», «Sakit dəniz»
20.	Musiqinin inkişafı (1 s.)	«Bayatı-İsfahan» təsnifi
21.	Avropa və rus bəstəkarlarının yaradıcılığında xalq musiqisi (1 s.)	«Qavot», «İran qızlarının xoru»
22.	Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında xalq musiqisi (1 s.)	«Bahar təranələri»
23.	Azərbaycan musiqisi və Novruz bayramı (1 s.)	«Novruzu»
24.	Musiqidə variasiya (1 s.)	«Yelləli»
25.	Xalq rəqsləri və variasiya (1 s.)	«Şəlxə»
26.	Azərbaycan xalq mahnıları və variasiya (1 s.)	«Lirik variasiya»
27.	Variasiya və musiqinin inkişafı (1 s.)	«Gül açdı» mahnısı mövzusunda variasiya
28.	Musiqinin inkişafı və lad dəyişikliyi (1 s.)	«Şən əhvalat»
29.	Azərbaycan bəstəkar yaradıcılığında ana obrazı (1 s.)	«Qazağı»
30.	Rondo və variasiya (1 s.)	«Səhər»
31.	Musiqidə ilin yaz fəsli (1 s.)	«Bahar təranələri»
32.	Keçilmiş mövzular üzrə təkrar (2 s.)	

Sinif konsertinə hazırlıq (1 s.)

Musiqinin müəllifi		Mahnı oxuma
Üzeyir Hacıbəyli, Əhməd Cavad		«Xəzər». Musiqisi S.Rüstəmovun, sözləri M.Seyidzadəninindir.
Qara Qarayev, Fikrət Əmirov		«Tənbel». Musiqisi F.Əmirovun, sözləri T.Elçinindir.
Musa Mirzəyev		«Xəzər». Musiqisi S.Rüstəmovun, sözləri M.Seyidzadəninindir.
İbrahim Məmmədov		«Tutu nənəm». Azərbaycan xalq mahnısı.
Azərbaycan xalq mahnısı		«Ağacda leylək». Azərbaycan xalq mahnısı.
Azərbaycan xalq mahnısı		«Dilərə». Musiqisi O.Zülfüqarovun, sözləri T.Mütəllibovundur.
Fikrət Əmirov, Mixail Qlinka		«Qızıl payız». Musiqisi S.Rüstəmovun, sözləri M.Seyidzadəninindir.
Fikrət Əmirov, Mixail Qlinka		«Qızıl payız». Musiqisi S.Rüstəmovun, sözləri M.Seyidzadəninindir.
V.A.Motsart		«Üçüncülük biz». Musiqisi O.Rəcəbovundur.
V.A.Motsart		«Biz qızlarıq», «Oğlanlarıq». Musiqisi O.Rəcəbovundur.
V.A.Motsart		«Gözəl Vətən». Musiqisi O.Zülfüqarovun, sözləri T.Elçinindir.
Azərbaycan zərbi-muğamı		«Şən yolka». Musiqisi A.Rzayevanın, sözləri T.Mütəllibovundur.
Azərbaycan xalq rəqsi		«Üçüncülük», «Biz qızlarıq», «Oğlanlarıq». Musiqisi O.Rəcəbovundur.
Azərbaycan xalq rəqsi		«Göydə süzən gəmi». Musiqisi S.Rüstəmovun, sözləri M.Seyidzadəninindir.
Fikrət Əmirov		«Qalx ayağa, Azərbaycan!» Musiqisi O.Rəcəbovun, sözləri Ə.Ağayevindir.
Fikrət Əmirov		«Neftçilər mahnısı». Musiqisi T.Quliyevin, sözləri S.Rüstəmindir.
Musa Mirzəyev, Üzeyir Hacıbəyli		«Qərənfil». Musiqisi S.Rüstəmovun, sözləri M.Seyidzadəninindir.
Qara Qarayev		«Çəkicim, vur!». Musiqisi A.Sultanovun, sözləri T.Elçinindir.
Nikolay Andreyeviç Rimski-Korsakov, Qara Qarayev		«Balaca neftçi». Musiqisi T.Hacıyevin, sözləri R.Zəkanındır.
Azərbaycan xalq musiqisi		«Samur». Musiqisi R.Hacıyevin, sözləri M.Rahimindir.
İ.B.Lülli, Mixail Qlinka		«Vətən». Musiqisi A.Rzayevanın, sözləri T.Mütəllibovundur.
Musa Mirzəyev		«Canlı guşəmiz». Musiqisi M.Əhmədovun, sözləri T.Mütəllibovundur.
Azərbaycan xalq rəqsi		«Bahar gəlir». Musiqisi F.Əmirovun, sözləri Z.Cabbarzadəninindir.
Azərbaycan xalq rəqsi		«Yelləli». Azərbaycan xalq mahnısı.
Azərbaycan xalq rəqsi		«Gəl, ay sığırçın». Musiqisi R.Mirişlinin, sözləri R.Zəkanındır.
Musa Mirzəyev		«Vətən marşı». Musiqisi C.Quliyevin, sözləri R.Hüseynovundur.
Musa Mirzəyev		«Yaz günləri». Musiqisi C.Cahangirovun, sözləri M.Ə.Sabirindir.
Qara Qarayev		«Məktəblilər mahnısı». Musiqisi İ.Quliyevin, sözləri Ə.Əlibəylinindir.
Azərbaycan xalq rəqsi		«Mənim anam». Musiqisi R.Şəfqin, sözləri M.Gülgünündür.
Edvard Qriq		«A dağlar». Azərbaycan xalq mahnısı.
Musa Mirzəyev		«May». Musiqisi Ş.Axundovanın, sözləri M.Seyidzadəninindir.

Məzmun standartlarının tətbiqi

Dərsin №-si	Alt standart	Məzmun standartları						Qeyd
		1.1.0.	1.2.0.	2.1.0.	3.1.0.	3.2.0.	3.3.0.	
1		1.1.1.	1.2.1.		3.1.1.			
2		1.1.1.		2.1.1.	3.1.2.		3.3.2.	
3		1.1.2.		2.1.1.	3.1.2.		3.3.2.	
4		1.1.2.		2.1.1.	3.1.2.		3.3.2.	
5		1.1.3.		2.1.1.	3.1.1.	3.2.1.	3.3.2.	
6			1.2.3.	2.1.2.			3.3.2.	
7			1.2.3.		3.1.1.		3.3.3.	
8			1.2.3.		3.1.1.		3.3.3.	
9			1.2.3.		3.1.1.		3.3.3.	
10			1.2.2.	2.1.1.		3.2.1.	3.3.2.	
11				2.1.1.	3.1.1.	3.2.3.		
12				2.1.1.	3.1.1.	3.2.2.		
13			1.2.2.	2.1.2.			3.3.2.	
14		1.1.2.		2.1.2.	3.1.2.			
15		1.1.2.		2.1.2.		3.2.2.	3.3.3.	
16			1.2.3.		3.1.1.		3.3.1.	
17			1.2.3.		3.3.1.	3.2.2.	3.3.2.	
18			1.2.3.	2.1.1.		3.2.2.	3.3.1.	
19			1.2.3.			3.2.1.	3.3.2.	
20		1.1.2.		2.1.1.		3.2.3.		
21			1.2.2.	2.1.2.	3.1.1.	3.2.2.		
22		1.1.3.		2.1.1.	3.1.1.		3.3.3.	
23		1.1.1.		2.1.1.	3.1.1.			
24		1.1.1.		2.1.2.	3.1.1.			
25		1.1.1.		2.1.2.	3.1.1.		3.3.3.	
26		1.1.3.	1.2.3.		3.1.2.			
27		1.1.3.	1.2.3.		3.1.2.			
28		1.1.3.	1.2.3.		3.1.2.			
29		1.1.2.	1.2.3.		3.1.1.			
30		1.1.3.	1.2.3.		3.1.1.			
31		1.1.3.	1.2.3.					
32			1.2.3.	2.1.1.	3.1.2.			

Fənn üzrə məzmun standartlarının inteqrasiya cədvəli

Dərslərin №-si	Fəndaxili inteqrasiya							Fənlərarası inteqrasiya				
	1.1.	1.2.	2.1.	2.2.	3.1.	3.2.	3.3.	A.d.	Riy.	H.b.	F.t.	Qeyd
1	1.1.1.							1.1.1.	2.2.1.	4.1.3.	1.1.1.	
2	1.1.3.	1.2.1.						1.2.3.	1.1.3.	1.2.1.		
3	1.1.3.	1.2.1.			3.1.1.			2.1.2.	3.2.2.	1.2.1.		
4	1.1.2.	1.2.1.	2.1.1.	2.1.2.				2.2.2.		3.2.1.		
5		1.2.3.	2.1.1.					2.2.4.		1.4.2.	2.2.1.	
6	1.1.3.	1.2.2. 1.2.1.	2.1.1.					2.2.5.		1.4.1.		
7		1.2.2. 1.2.3.				3.2.1.		1.2.4.		2.4.2.		
8		1.2.3.	2.1.1.					1.2.3.		3.2.1.	2.1.1.	
9		1.2.2. 1.2.3.	2.1.1.					1.1.2.		3.2.1.	2.1.1.	
10		1.2.2.	2.1.1.					4.1.7.		3.2.1.	2.1.1.	
11			2.1.1.		3.1.1.			1.2.3.		1.2.1.		
12		1.2.2.	2.1.1.					4.1.7.		1.4.1.		
13			2.1.1.		3.1.2.			2.1.4.		1.3.1.		
14	1.1.2.	1.2.2.						2.2.2.		1.2.1.		
15		1.2.3.	2.1.1.				3.3.3.	2.2.5.	3.2.1.	1.2.1.		
16		1.2.3.	2.1.2.				3.3.3.	4.1.1.		3.4.1.		
17					3.1.1.		3.3.3.	4.1.7.		3.2.1.		
18			2.1.1.			3.2.2.	3.3.3.	1.1.2.		3.2.2.		
19		1.2.2. 1.2.3.					3.3.3.	4.1.1.		3.2.1.		
20		1.2.2.			3.1.1.			3.1.3.		1.3.2.		
21			2.1.2.			3.2.2.		2.1.1.		3.2.1.		
22			2.1.1.				3.3.3.	2.2.4.		3.4.1.		
23			2.1.2.				3.3.3.	2.2.4.		1.4.2.		
24			2.1.2.				3.3.3.	1.2.4.		1.4.2.		
25		1.2.3.	2.1.1.		3.1.1.		3.3.3.	1.2.4.		1.2.1.		
26		1.2.3. 1.2.2.					3.3.3.	1.1.1.		3.2.1.		
27		1.2.3.					3.3.3.	1.1.2.		3.2.1.		
28		1.2.2. 1.2.3.					3.3.3.	1.2.1.		1.4.1.		
29			2.1.1.		3.1.1.			4.1.7.		1.3.2.		
30		1.2.3.					3.3.3.	2.1.1.		3.2.1.		
31		1.2.2.					3.3.3.	4.1.7.		1.4.1.		
32			2.1.1.	2.1.2.	3.1.1.			1.1.2.		1.4.1.		

MELODİYA: MAHNI, RƏQS, MARŞ

UŞAQ MAHNILARI YAZAN KLASSİK AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1., 1.2.1., 3.1.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* -A.d.:1.2.3., H.b.:1.2.1., T.i.: 1.2.1.,R.: 1.1.3.

Fəndaxili - 1.1.1.

MƏQSƏD: Əvvəlki tədris illərində öyrənilən mahnılara əsasən Azərbaycan bəstəkarlarının adlarını yada salır və şəkillərinə görə onları tanıyır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, rəsm assosiasiyası

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 10 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün şagirdlər 3 qrupa bölünür. Lövhədə şəkilləri asılmış 9 Azərbaycan bəstəkarının 3-ü haqqında I sıraya, 3-ü haqqında II sıraya, 3-ü haqqında III sıraya tapşırıq verilir. Onlara həmin bəstəkarların və onların yazdıqları uşaq mahnılarının, uşaq operalarının adını söyləmək tapşırılır. Bundan sonra müəllim və şagirdlər ümumi qərara gələrək göstərilən bəstəkarlardan birinin ən məşhur mahnısını (məsələn, «Cücələrim») bir yerdə, xor şəklində oxuyurlar. Mahnının ifası bitdikdən sonra müəllim uşaqlara suallar verir:

- «Cücələrim» mahnısı hansı janra aiddir?
 - Şəkildə gördüyünüz bəstəkarlardan hansı uşaqlar üçün opera yazıb?
- Bundan sonra şagirdlər qarşısında tədqiqat sualı qoyulur.

TƏDQIQAT SUALI:

- Ən çox uşaq mahnıları yazan bəstəkarlardan kimləri tanıyırsınız?

2. Tədqiqatın aparılması — 6 dəq.

Oqtay Zülfüqarovun şekli müəyyənləşdirilir və onun «Do, re, mi, fa, sol, lya, si» mahnısı səsləndirilir.

TAPŞIRIQ: «Do, re, mi, fa, sol, lya, si» mahnısının məzmununu müəyyənləşdirin və adları çəkilən notları iş vərəqində müxtəlif vəzlərdə yazın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 5 dəq.

Şəkillərdə sıralar üzrə göstərilən bəstəkarların uşaq mahnılarının əsas məzmunu haqqında fikirlər sövlənir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 4 dəq.

Azərbaycan bəstəkarları uşaqlar üçün müxtəlif xarakterli, müxtəlif janrlı və müxtəlif quruluşlu mahnılar yaratmışlar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 15 dəq.

Musiqisi Səid Rüstəmovə və sözləri Mirmehdi Seyidzadəyə məxsus olan «Xəzər» mahnısı öyrədilir. Hər sıraya iş vərəqi və rəngli qələmlər (flomaster) paylanılır.

TAPŞIRIQ: İş vərəqlərinə mahnının məzmununa və xarakterinə uyğun gələn şəkillər çəkin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 5 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz uşaq mahnıları yazan bəstəkarlar haqqında bildiklərimizi yada saldıq. Buna necə nail olduq?

— Uşaq mahnıları yazan bəstəkarlar haqqında danışarkən hansı mahnılardan istifadə etdik?

— Bu mahnıların müəllifləri kimdir?

Mövzu 2

PROQRAMLİ UŞAQ İNSTRUMENTAL MUSİQİSİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 3.3.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.2.2., H.b.: 3.2.1., T.i.: 1.2.3.

Fəndaxili - 1.1.3., 1.2.1.

MƏQSƏD: Əvvəlki dərsin mövzusunun davamı olaraq, XX əsr Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin görkəmli nümayəndələri olan Qara Qarayev, Fikrət Əmirovun proqramlı uşaq musiqi əsərlərinin oxşar və fərqli cəhətlərini araşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, Venn diaqramı, müzakirə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 10 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Qara Qarayevin «Şən əhvalat», Fikrət Əmirovun «12 miniatür» fortepiano silsiləsindən əsərlər səsləndirilir. Bundan sonra sinfə suallarla müraciət olunur:

1. «Şən əhvalat» və «Marş» fortepiano pyeslərinin xarakteri necədir?
 2. Bu əsərlərin adları musiqinin xarakterinə uyğun gəlirmi?
 3. Bu əsərlərin hansı oxşar və fərqli cəhətləri var?
- Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQIQAT SUALI

— Hər iki bəstəkarın uşaq musiqisi ilə əvvəlki siniflərdə tanış olmusunuz. Bu bəstəkarların yaradıcılığındakı uşaq musiqilərinə hansı janr üstünlük təşkil edir?

2. Tədqiqatın aparılması — 7 dəq.

Qruplara bölünmüş şagirdlərə iş vərəqi paylanılır.

Mövzu 2

TAPŞIRIQ: Qara Qarayevin və Fikrət Əmirovun dinlədiyiniz uşaq əsərlərinin adını iş vərəqlərinə yazın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 7 dəq.

Qara Qarayevin, Fikrət Əmirovun əvvəllər dinlənilmiş və ifa olunmuş əsərləri təkrarlanır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Hər iki bəstəkar uşaqlar üçün həm fortepiano pyesləri, həm də mahnılar yazıb. Lakin Fikrət Əmirovun yaradıcılığında həm instrumental, həm də mahnı janrlarında uşaq musiqisi nümunələri çoxluq təşkil edir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 14 dəq.

Musiqisi Fikrət Əmirova, sözləri Teymur Elçinə məxsus olan «Tənbəl» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Tənbəl» mahnısını səhnələşdirin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz iki görkəmli Azərbaycan bəstəkarının yaradıcılığında uşaq musiqisi nümunələrini kəmiyyət və janr baxımından müqayisə etdik. Bunu necə etdik?

— Bəstəkarların hansı əsərlərini araşdırdıq?

Mövzu 3

PROQRAMLİ INSTRUMENTAL MUSİQİ VƏ MAHNILAR

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 3.3.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.1.2., Riy.: 3.2.2., H.b.: 1.2.1.

Fəndaxili - 1.1.3., 1.2.1., 3.1.1.

MƏQSƏD: Uşaqlar üçün mahnı və instrumental musiqi yaradan bəstəkarların yaradıcılığını müqayisə edir. Instrumental və mahnı janrlarında oxşar və fərqli cəhətləri göstərir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, Venn diaqramı, müzakirə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 10 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq məqsədilə bəstəkar Fikrət Əmirovun keçən dərsdə öyrədilmiş «Tənbəl» mahnısı ifa olunur.

– Uşaqlar, mahnıda melodiya dan başqa daha hansı incəsənət, ədəbiyyat janrı iştirak edir?

– Mahnının mətni onun musiqisinə uyğun gəlirmi?

Suallara cavab alandan sonra müəllim bəstəkar Musa Mirzəyevin fortepiano üçün yazılmış «Yumoreska» əsərini səsləndirir və şagirdlərə aşağıdakı suallar verilir:

– Eşitdiyiniz əsər hansı musiqi alətində səsləndirilib?

– «Yumoreska» fortepiano pyesində söz varmı?

Suallara mümkün cavablar alındıqdan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQİQAT SUALI:

– Mahnı və instrumental janr arasında oxşar və fərqli cəhətlər varmı?

2. Tədqiqatın aparılması – 10 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. Şagirdlərə iş vərəqləri paylanır. Tək qruplara mahnının, cüt qruplara isə instrumental musiqinin xüsusiyyətlərini araşdırmaq tapşırılır.

TAPŞIRIQ: Mahnı və instrumental musiqi arasında oxşar və fərqli cəhətləri aydınlaşdırın. Venn diaqramında oxşar və fərqli cəhətləri qeyd edin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 5 dəq.

Mahnıda və instrumental musiqidə melodiya və onun müşayiəti arasında əlaqə müəyyənəldirilir. Bununla əlaqədar musiqi ifadə vasitələri haqqında biliklər təkrarlanır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 3 dəq.

a) Mahnıda musiqidən əlavə, söz də var. Hər iki mahnı fortepiano aləti ilə müşayiət olunur.

b) Instrumental musiqidə mahnıdakı melodiyanın rolunu sağ əllə çalınan melodiya, müşayiətin rolunu isə sol əllə çalınan akkordlar ifa edir.

c) Fikrət Əmirovun yaradıcılığında əsas yeri mahnılar və instrumental musiqi nümunələri, Musa Mirzəyevin yaradıcılığında isə instrumental musiqi tutur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 14 dəq.

Bəstəkar Musa Mirzəyevin «Yumoreska» fortepiano pyesində sağ əllə çalınan melodiya dan bir parça notlarla ifa olunur.

TAPŞIRIQ: Tək qruplara «Tənbəl» mahnısının temperamentli hissəsini ayaq tappıltısı ilə, xanənin ikinci, üçüncü notlarını əl çalmaqla, cüt qruplara isə müəllimin müşayiəti ilə mahnını ifa etmək tapşırılır.

6. Qiymətləndirmə və refleksiya – 3 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz mahnı ilə instrumental musiqi və onları yaradan bəstəkarların yaradıcılığı arasında oxşar və fərqli cəhətləri aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

– Bəstəkarlardan Fikrət Əmirovun və Musa Mirzəyevin yaradıcılığında kəmiyyətə hansı janr daha üstün yer tutur?

– Bu bəstəkarların hansı əsərlərini dinlədik?

AZƏRBAYCAN UŞAQ XALQ MUSIQISI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 3.3.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.:2.1.1., H.b.:3.2.1., T.i.:2.2.2.

Fəndaxili - 1.1.2., 1.2.1., 2.1.1., 2.2.1.

MƏQSƏD: Azərbaycan uşaq xalq mahnılarını tanıyır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 3 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Tutu nənəm» mahnısı səsləndirilir. Sonra uşaqlara sualla müraciət olunur:

— «Tutu nənəm» mahnısında nədən danışılır?

Şagirdlər suallara cavab verirlər. Sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQIQAT SUALI:

— «Tutu nənəm» mahnısının xarakteri necədir?

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. Oğlanlar mahnının bəndini, qızlar nəqarətini oxuyurlar.

TAPŞIRIQ: «Tutu nənəm» mahnısının hansı janra aid olduğunu təyin edin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 8 dəq.

«Tutu nənəm» mahnısının xarakteri müəyyənləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Azərbaycan xalq və professional musiqisində şən, oynaq xarakterli mahnılar var.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 15 dəq.

Bəstəkar İbrahim Məmmədovun «Tülkü və Alabas» operasından «Alabaşın ariyası» səsləndirilir. Sonda do-major qammasının tetraxordlara bölünməsi aydınlaşdırılır.

TAPŞIRIQ: 1. «Alabaşın ariyası»nın musiqinin hansı janrına aid olduğunu təyin edin.

2. Ariyanın xarakterini aydınlaşdırın.

3. Ariyanı «Tutu nənəm» mahnısı ilə müqayisə edin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 6 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir.

— Bu gün biz Azərbaycan xalq mahnısı və «Tülkü və Alabas» operasından «Alabaşın ariyası» ilə tanış olduq, do-major qammasını tetraxordlara böldük. Bunu necə etdik?

— Mövzunu aydınlaşdırmaq üçün hansı bəstəkarların əsərlərinə müraciət etdik?

MELODİYA MUSİQİNİN CANIDIR

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.1., 3.3.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.2.4., H.b.: 1.4.2., F.t.: 2.2.1.

Fəndaxili - 1.2.3., 2.1.1.

MƏQSƏD: Melodiyanın musiqi ifadə vasitəsi kimi rolunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, Venn diaqramı

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 10 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün uşaqların II sinifdən bildikləri «Çal-oyna» Azərbaycan xalq mahnısı səsləndirilir və onun melodiyasını şagirdlər notlarla oxuyurlar. Sonra sinfə suallarla müraciət olunur:

— Uşaqlar, «Çal-oyna» Azərbaycan xalq mahnısını notlarla oxuyarkən onu müşayiət edən bir musiqi aləti oldumu?

— Dinlədiyiniz «Çal-oyna» mahnısı ilə notlarını oxuduğunuz mahnının ifası arasında nə fərq var?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

TƏDQİQAT SUALI:

— Melodiyanın musiqidə rolu nədən ibarətdir?

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. Əvvəlcə I qrup «Çal-oyna» mahnısını müşayiət ilə oxuyur, sonra II qrup həmin mahnının sözlərini müşayiətsiz ifa edir. Daha sonra müəllim «Çal-oyna» mahnısının yalnız musiqisini çalır. Bundan sonra hər qrupa üzərində Venn diaqramı çəkilmiş iş vərəqləri paylanılır.

TAPŞIRIQ: «Çal-oyna» Azərbaycan xalq mahnısının müşayiətli və müşayiətsiz ifasının fərqli və oxşar cəhətlərini müəyyənləşdirib Venn diaqramında qeyd edin.

Eyni qayda ilə «Çal-oyna» mahnısı uşaqların II sinifdən bildikləri «Qaladan-qalaya» Azərbaycan xalq mahnısı ilə müqayisə edilə bilər.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 8 dəq.

Melodiyanın rolu mahnı ifaçılığında, ümumiyyətlə, musiqidə bir ifadə vasitəsi kimi müəyyənləşdirilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Melodiya musiqinin canı, özəyidir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 12 dəq.

«Ağacda leylək» Azərbaycan xalq mahnısı öyrədilir, onun məxsus olduğu «Reminor» qamması və T_3^5 tonika üçsəslisi ifa olunur.

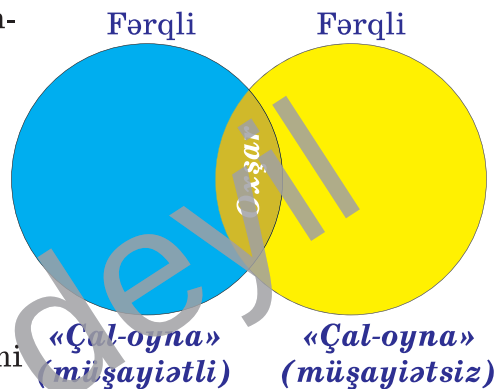
TAPŞIRIQ: «Ağacda leylək» Azərbaycan xalq mahnısının məzmununa uyğun rəqsvari hərəkətlər edin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərsin mövzusu ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz mahnı janrı nümunəsində «Melodiya bir musiqi ifadə vasitəsidir» anlayışını aydınlaşdırmağa çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Bu sualın cavabını aydınlaşdırmaq üçün hansı musiqi nümunəsindən istifadə etdik?

MUSIQIDƏ İKİHİSSƏLİLİK

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 2.1.1., 3.3.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.1.2., H.b.: 3.2.2.

Fəndaxidili - 1.1.3., 1.2.1., 1.2.2., 2.1.1.

MƏQSƏD: Xalq mahnılarının nümunəsində ikihissəliliyi aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müqayisə, diskussiya

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 8 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün əvvəlcə bir-biri ilə təzadlı ikihissəli quruluşa malik olan «Güloğlan» Azərbaycan xalq mahnısı dinlənir, sonra onun melodiyları notlarla oxunulur. Sinfə suallar verilir:

- «Güloğlan» mahnısı neçə hissəlidir?
 - Bu mahnının hissələri xaraktercə necə fərqlənir?
- Şagirdlərin cavabından sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQIQAT SUALI:

- Musiqinin quruluşu onun inkişafına təsir göstərə bilirmi?

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

Sınıf qızlar və oğlanlar qruplarına bölünür. Qızlar mahnının birinci, sakit xarakterli hissəsini, oğlanlar isə ikinci, cəld hissəsini xorla oxuyurlar, qızların bir qrupu əl çalır, digərləri isə musiqinin ritminə uyğun rəqs edirlər.

TAPŞIRIQ: Mahnının quruluşu və xarakteri haqqında fikir söyləyin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 7 dəq.

Musiqi əsərinin quruluşunun musiqinin inkişafında rolu aydınlaşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Musiqi əsərinin quruluşu onun inkişafına təsir göstərən bir vasitədir.

5. Yaradıcı təbiiqetmə — 13 dəq.

Musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Tofiq Mütəllibovə məxsus olan, üçhissəli «Dilərə» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Dilərə» mahnısının üçhissəli quruluşunda I və III hissələr arasında hansı oxşarlıq olduğunu araşdırın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu dərstdə biz musiqi quruluşunun musiqinin inkişafına təsirini öyrənməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Mövzunu aydınlaşdırmaq üçün hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?
- Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

MUSIQIDƏ BİR VƏ ÜÇHİSSƏLİLİK

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 2.1.2., 3.3.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.2.5., H.b.: 1.4.1., T.i.: 1.2.2.

Fəndaxili - 1.2.2., 1.2.3., 3.2.1.

MƏQSƏD: Musiqidə bir və üçhissəlilik anlayışını aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, Venn diaqramı, diskussiya, müzakirə
DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün birhissəli «Qaladan-qalaya» Azərbaycan xalq mahnısı və Fikrət Əmirovun «Vals» fortepiano pyesi dinlənir. Bundan sonra suallar verilir:

— «Qaladan-qalaya» mahnısı neçə musiqi cümləsindən ibarətdir?

— Fikrət Əmirovun «Vals» fortepiano pyesində birinci hissə sonda təkrarlanırmı?

— «Vals» pyesinin orta hissəsinin musiqisi birinci hissəyə oxşayırmı?

Şagirdlər müəllimin köməyi ilə suallara cavab verirlər.

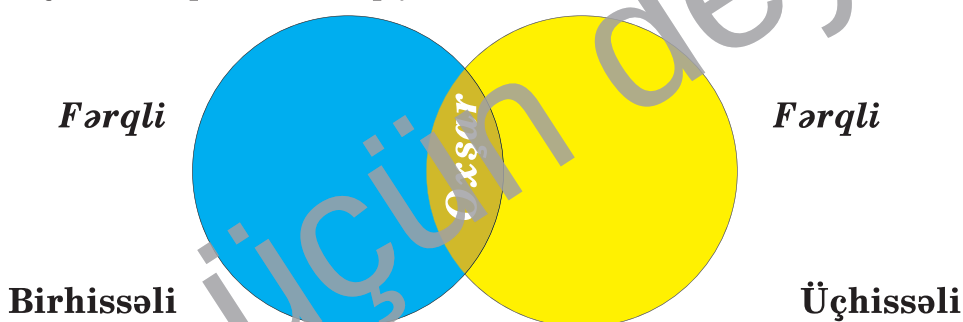
TƏDQİQAT SUALI:

— Musiqidə birhissəli və üçhissəli quruluşlar arasında hansı oxşar və fərqli cəhətlər var?

2. Tədqiqatın aparılması — 12 dəq.

Şagirdlərə tapşırılır ki, «Vals» fortepiano pyesinin I və II hissələri səsləndikdən, sonra yenə I hissə eşidiləndə uyğun olaraq, bir dəfə, II hissə üçün iki dəfə, I hissə üçün yenə bir dəfə əl çalsınlar.

TAPŞIRIQ: Venn diaqramı çəkilmiş iş vərəqlərində bir və üçhissəli quruluşlu əsərlərdə oxşar və fərqli cəhətləri qeyd edin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 7 dəq.

Musiqi quruluşunun da ifadə vasitəsi olması haqqında danışılır. Eyni zamanda aydınlaşdırılır ki, musiqi nümunəsinin müxtəlif quruluşda olması onun inkişafına səbəb olur.

Mövzu 7

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 3 dəq.

Musiqi quruluşları musiqinin müxtəlif janrlarının inkişaf etdirilməsi üçün lazımdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 12 dəq.

Musiqisi Səid Rüstəmov, sözləri Mirmehdi Seyidzadəyə məxsus olan «Qızıl payız» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Qızıl payız» mahnısının xarakterini və xanə ölçüsünü təyin edin.

2. Mahnının quruluşu haqqında fikir söyləyin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz musiqidə bir və üçhissəlilik anlayışlarını aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

– Bu mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi əsərlərindən istifadə olundu?

– Dinlədiyimiz və öyrəndiyimiz musiqi nümunələrinin müəllifləri kimdir?

Mövzu 8

KEÇİLMİŞ MÖVZULAR ÜZRƏ TƏKRAR

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1., 1.2.1., 3.1.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.1.1., T.i.: 2.2.5.

Fəndaxili - 1.2.3., 2.1.1.

MƏQSƏD: Əvvəlki 7 dərs müddətində mənimsənilmiş mövzuları və onlara uyğun musiqi materiallarını yada salır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya – 9 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün öyrənilmiş mahnıların hərəsindən bir bənd xorla ifa olunur. Müəllim sinfə suallarla müraciət edir:

– Axırda ifa etdiyiniz «Qızıl payız» mahnısı ilin hansı fəsinə aiddir?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar. Bundan sonra müəllim tədqiqat xarakterli suallar verir.

TƏDQIQAT SUALLARI:

– Hansı xüsusiyyətinə görə «Qızıl payız» mahnısı mahnı janrına aid edilir?

– Hansı xüsusiyyətinə görə «Ağacda leylək» mahnısı mahnı-rəqs janrına aid edilir?

– «Tənbəl» mahnısının hansı janra aid etmək olar?

2. Tədqiqatın aparılması – 10 dəq.

Şagirdlər sıralara müvafiq olaraq üç qrupa bölünür. Adı çəkilən mahnıların sözləri yazılmış və müxtəlif xarakterli şəkillər çəkilmiş vərəqlər şagirdlərə paylanılır. Lövhədə bəstəkarların şəkilləri asılır.

TAPŞIRIQ: «Qızıl payız» və «Ağacda leylək» mahnılarının oxşar və fərqli cəhətlərini müqayisə edin, bəstəkarları şəkillərinə görə tanıyın. Təqdim olunan şəkillərin hansı mahnıya aid olduğunu təyin edin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 7 dəq.

Aydınlaşdırılır ki, mahnının janrı onun quruluşuna və xarakterlərinə görə müəyyənləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 4 dəq.

Musiqi nümunələrinin janrı onların xarakterinə uyğun təyin edilir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 10 dəq.

a) «Ağacda leylək» mahnısının təranələri altında məktəblilər rəqs edirlər.

b) «Tutu nənəm» mahnısının xarakterini rəqs hərəkətləri ilə göstərirlər.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 5 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz hansı mahnıları yada saldıq?

– Bu mahnıların müəllifləri kimdir?

MUSIQIDƏ RONDO

RONDO VƏ MÜXTƏLİF JANRLAR

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 3.1.1., 3.3.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.2.3., H.b.: 3.2.1., F.t.: 2.1.1.

Fəndaxili - 1.2.2., 1.2.3., 2.1.1.

MƏQSƏD: Mahnı nümunələri vasitəsilə rondo quruluşunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, Venn diagramı

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya – 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Avstriya bəstəkarı Volfhanq Motsartın fortepiano aləti üçün yazılmış «Rondo» əsəri dinlənilir. Suallarla sinfə müraciət edilir:

– Uşaqlar, dinlədiyiniz «Rondo» əsərində tez-tez təkrar olunan musiqi parçaları varmı?

– Təkrar olunan musiqi parçaları neçə dəfə səslənir?

Şagirdlər müəllimin köməyi ilə sualları cavablandırırlar.

Mövzu 9

TƏDQİQAT SUALI:

– «Rondo» əsərində neçə təkrar olunan və neçə təkrar olunmayan musiqi parçası var?

2. Tədqiqatın aparılması – 8 dəq.

Sınıf qruplara bölünür, birinci qrupa üzərində «A», ikinci qrupa «B» və üçüncü qrupa «C» yazılmış iş vərəqləri paylanır.

TAPŞIRIQ: Musiqini dinləyin. Musiqidə təkrar olanda «A» vərəqini, təkrar olunmayan musiqi parçaları olanda isə «B» və «C» vərəqlərini qaldırın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 6 dəq.

«Rondo»da «refren» adlanan I hissənin üç dəfə, xaraktercə refrendən fərqlənən «B» və «C» musiqi parçalarının hərəsinin bir dəfə səsləndiyi müəyyənləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 4 dəq.

Rondo quruluşunu belə sxemlə göstərmək olar: ABACA.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 16 dəq.

Musiqisi Oqtay Rəcəbova məxsus olan «Üçüncülərlik biz», sonra kiçikhəcmli mi-minor qammasında səslənən «Biz qızlarıq» mahnılarının melodiyası öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Üçüncülərlik biz» mahnısının $3/4$ xanə ölçüsünə ifa zamanı düzgün dirijorluq edin. 2. «Biz qızlarıq» mahnısını yazıldığı mi-minor qamma-sında tonika üçsəslisi ilə oxuyun.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 4 dəq.

Dərsin mövzusu ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz rondo quruluşunu öyrənməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərinin nümunəsində araşdırdıq?
- «Üçüncülərlik biz» və «Biz qızlarıq» mahnıları bir-birindən necə fərqlənir?

Mövzu 10

MAHNILAR VƏ RONDO

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 3.1.1., 3.3.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.1.2., H.b.: 3.2.1., F.t.: 2.1.1.

Fəndaxili - 1.2.2., 2.1.1.

MƏQSƏD: Mahnıların köməyi ilə rondo quruluşunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, konseptual cədvəl, modelləşdirmə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:**1. Motivasiya – 7 dəq.**

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Üçüncülərlik biz», «Biz qızlarıq» mahnılarının melodiyası ayrı-ayrılıqda xorla ifa olunur. Sonra sinfə müraciət olunur:

– Biz «Üçüncülərlik biz» və «Biz qızlarıq» mahnılarını necə oxuduq?

– Bu iki mahnının xarakteri fərqlənirmi?

Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

– Mahnılarla rondo quruluşunu necə yaratmaq olar?

2. Tədqiqatın aparılması – 10 dəq.

Bəstəkar Oqtay Rəcəbovun kiçikhəcmli, marş xarakterli «Oğlanlarıq» sözsüz mahnısının melodiyası öyrədilir.

Sınıf qızlar və oğlanlar olmaqla iki qrupa bölünür. Qruplara üzərində cədvəl olan iş vərəqləri paylanır.

TAPŞIRIQ: Cədvəli doldurun.

Mahnılar	Məzmun	Xarakter
«Üçüncülərlik biz»		
«Biz qızlarıq»		
«Oğlanlarıq»		

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 7 dəq.

Rondo quruluşunda necə mahnılardan istifadə olunduğu araşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 3 dəq.

Rondo quruluşlu əsərlər üçün ən azı bir təkrar olunan və bir təkrar olunmayan, iki müxtəlif xarakterli musiqi nümunəsi olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 14 dəq.

«Üçüncülərlik biz» (A), «Biz qızlarıq» (B) və «Oğlanlarıq» (C) mahnıları ABACA quruluşuna uyğun xorla ifa olunur. «Biz qızlarıq» mahnısını qızlar, «Oğlanlarıq» mahnısını oğlanlar, «Üçüncülərlik biz» mahnısını isə bütün sinif birgə oxuyur.

TAPŞIRIQ: 1. «Üçüncülərlik biz», «Biz qızlarıq» və «Oğlanlarıq» mahnılarını oxuyarkən onların xanə ölçülərinə uyğun dirijorluq edin.

2. Mahnıların xarakterinə görə rəqs hərəkətləri edin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz rondo quruluşunu mahnılardan istifadə etməklə aydınlaşdırdıq. Bunu necə etdik?

– Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

RONDO VƏ MAHNILAR

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 3.1.1., 3.2.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 4.1.7., H.b.: 3.2.1., F.t.: 2.1.1.

Fəndaxili - 2.1.1., 3.1.1.

MƏQSƏD: Rondo quruluşu anlayışını mahnılardan istifadə etməklə janrlarla əlaqələndirir.

İŞ ÜSULU: Diskussiya, rəsm assosiasiyası, modelləşdirmə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün əvvəlcə Volfhanq Motsartın «Rondo» əsəri dinlənir, sonra «Üçüncülərlik biz», «Bir qızlarıq», «Oğlanlarıq» mahnıları ABACA sxeminə uyğun xorla ifa olunur.

Suallarla sinfə müraciət edilir:

— Dinlədiyimiz Volfhanq Motsartın «Rondo» əsəri ilə oxuduğumuz mahnı çəlengi arasında hansı oxşar və fərqli cəhətlər var?

— Bu iki nümunədə refren neçə dəfə təkrar olunur?

Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

— Nəyə görə rondo janrında müxtəlif xarakterli musiqi nümunələrindən istifadə olunur?

2. Tədqiqatın aparılması — 12 dəq.

Sınıf «Qızlar» və «Oğlanlar» qrupuna və refreni ifa edəcək qruplara bölünür.

Mahnılardan təşkil edilmiş rondonun A () B () A () C () A () kimi göstərilən sxemi iş vərəqində yazılaraq şagirdlərə paylanılır.

TAPŞIRIQ: Rondo quruluşlu mahnını oxuduqca sxemdəki hərflərin yanındakı mötərizədə janrın adını qeyd edin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 9 dəq.

Qruplara tapşırılmış mahnılar ayrı-ayrılıqda ifa olunur.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Müxtəlif xarakterli mahnılar vasitəsilə rondo quruluşunu və ikihissəli, üçhissəli quruluşları da yaratmaq mümkündür. Burada əsas şərt hissələr arasında xaraktercə təzadlılığın olmasıdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 10 dəq.

Musiqisi bəstəkar Oqtay Zülfüqarova, sözləri Teymur Elçinə məxsus olan «Gözəl Vətən» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Gözəl vətən» mahnısını oxuyun və onun quruluşunu təyin edin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz mahnılardan istifadə etməklə rondo quruluşunun yaradılması imkanlarını öyrəndik. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı əsərlərin nümunəsində tapdıq?

— İfa olunan əsərlərin müəllifləri kimdir?

ZƏRBI-MUĞAM VƏ RONDO

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1., 2.1.2., 3.1.1., 3.3.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.2.4., H.b.: 1.2.1., T.i.: 1.2.1.

Fəndaxili- 1.2.2., 2.1.1.

MƏQSƏD: Azərbaycan zərbi-muğamları və rondo quruluşu arasındakı əlaqəni aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müqayisə, müzakirə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Qarabağ şikəstəsi» zərbi-muğamı səsləndirilir. Sinfə müraciət edilir:

— «Qarabağ şikəstəsi»nin xarakteri necədir?

Şagirdlər suala cavab verirlər.

TƏDQIQAT SUALI:

— «Qarabağ şikəstəsi» zərbi-muğamının rondo quruluşu ilə nə əlaqəsi var?

2. Tədqiqatın aparılması — 12 dəq.

Tütəkdə «Çoban bayatısı» Azərbaycan xalq mahnısı dinlənir və «Qarabağ şikəstəsi»ndə tez-tez təkrarlanan refren ilə müqayisə edilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Çoban bayatısı» və «Qarabağ şikəstəsi» musiqi əsərlərində oxşar melodiyları təyin edin.

2. «Qarabağ şikəstəsi»ndə təkrarlanan hissələri sayın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 7 dəq.

Müzakirə zamanı «Qarabağ şikəstəsi» zərbi-muğamının rondo quruluşu haqqında fikirlər müzakirə olunur.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Azərbaycan muğamlarında rondo quruluşuna rast gəlinir. «Qarabağ şikəstəsi» də rondo quruluşundadır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 12 dəq.

Musiqisi Ağabacı Rzayevaya, sözləri Tofiq Mütəllibova məxsus olan «Şən yolka» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Şən yolka» mahnısının xarakteri haqqında fikir söyləyin.

2. Mahniyə uşaq zərb alətləri ilə müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir.

— Uşaqlar, bu gün biz «Qarabağ şikəstəsi» Azərbaycan zərbi-muğamının rondo quruluşuna malik olduğunu aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

— Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

— Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

AZƏRBAYCAN XALQ RƏQSLƏRİ VƏ RONDO

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3., 1.2.3., 3.1.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.1.1., H.b.: 3.2.1.

Fəndaxili - 2.1.1., 3.1.2.

MƏQSƏD: Azərbaycan xalq rəqslərinin bir qisminin rondo quruluşunda olduğunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Turacı» Azərbaycan xalq rəqsi səsləndirilir. Sinfə suallar verilir:

- «Turacı» rəqsində bir neçə dəfə təkrar olunan musiqi parçaları varmı?
 - «Turacı» rəqsinin xarakteri necədir?
- Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

- «Turacı» rəqsinin quruluşu rondoya oxşayırmı?

2. Tədqiqatın aparılması — 11 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. I qrup «Turacı» rəqsində bir neçə dəfə təkrar olunan melodiya səslənəndə əl çalır. II qrup təkrarlanmayan melodiylar səslənəndə çırtıq çalır.

TAPŞIRIQ: Təkrarlanmayan melodiyanın təranələri altında oğlanlar, təkrarlanan melodiya səslənəndə isə qızlar rəqs hərəkətləri etsinlər.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 10 dəq.

Volfhanq Motsartın «Rondo»-su səsləndirilir və «Turacı» rəqsi ilə müqayisə olunur.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 4 dəq.

«Turacı» rəqsi rondo quruluşundadır. Burada 3 dəfə təkrar olunan refren (II, IV və VI) səslənir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 9 dəq.

Oqtay Rəcəbovun «Üçüncülərək biz», «Biz qızlarıq», «Oğlanlarıq» mahnıları rondo quruluşunda ifa olunur.

TAPŞIRIQ: «Turacı» rəqsinin rondo quruluşu ilə Oqtay Rəcəbovun mahnılarından yaranmış rondonu müqayisə edin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu dərsdə biz «Turacı» Azərbaycan xalq rəqsinin rondo quruluşu ilə əlaqəsini aydınlaşdırdıq. Buna necə nail olduq?
- Daha hansı musiqi nümunəsini dinlədik?
- Onların müəllifləri kimdir?

AZƏRBAYCAN XALQ VƏ BƏSTƏKAR YARADICILIĞINDA RONDO

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3., 1.2.3., 3.1.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.1.2., H.b.: 3.2.1.

Fəndaxili - 1.1.2., 1.2.2.

MƏQSƏD: Azərbaycan xalq və bəstəkar musiqisinin rondo quruluşu ilə əlaqəsini aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Naxçıvan yallısı» adlanan xalq rəqsi səsləndirilir. Bundan sonra Qara Qarayevin rondo quruluşlu «Şən əhvalat» fortepiano pyesi səsləndirilir.

Sinfə müraciət edilir:

— «Naxçıvan yallısı» ilə «Şən əhvalat» fortepiano pyesi arasında hansı oxşar cəhətlər var?

Şagirdlər suala cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

— Dinlədiyiniz musiqi nümunələri ilə rondo quruluşu arasında hansı əlaqə var?

2. Tədqiqatın aparılması — 14 dəq.

Rondo quruluşunda olan refren və digər hissələri əyani göstərmək üçün şagirdlərə A, B, C, D hərfləri yazılmış kvadratşəkilli vərəqlər paylanılır.

TAPŞIRIQ: Verilən bu vərəqlərdən rondo quruluşunu yığın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 7 dəq.

«Naxçıvan yallısı» rəqsində və «Şən əhvalat» fortepiano pyesində rondo quruluşunun olması ətrafında diskussiya aparılır və onlar müqayisə olunur.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Dinlənən musiqi nümunələrinin hər ikisi rondo quruluşuna malikdir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 11 dəq.

Musiqisi Səid Rüstəmov, sözləri Mirnəddi Seyidzadəyə məxsus olan «Göydə süzən gəmi» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Göydə süzən gəmi» mahnısının hansı hadisəyə həsr olunduğunu söyləyin.

2. Mahnının xarakterini müəyyənləşdirin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 3 dəq.

Dərs ümumiləşdirin:

— Bu dərsdə biz xalq və bəstəkar musiqimizdə rondo quruluşunu aydınlaşdırmağa çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

— Onların müəllifləri kimdir?

İNTONASIYA VƏ MUSIQININ İNKİŞAFI

İNTONASIYA VƏ MUSIQİ OBRAZI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2., 2.1.1., 3.2.1., 3.3.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 4.17., H.b.: 3.2.1., F.t.: 2.1.1.

Fəndaxili - 1.2.3., 2.1.1.

MƏQSƏD: Musiqi obrazının yaradılmasında intonasiyanın rolunu müəyyənləşdirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müqayisə, diskussiya

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya – 5 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün bəstəkar Fikrət Əmirovun «Sevil» operasından «Sevilin laylası» və «Atakışının kupletləri» səsləndirilir. Sonra sinfə sual verilir:

- Dinlədiyiniz hər iki musiqi nümunəsində kimlərin obrazı təsvir olunur?
 - Bu obrazları yaratmaq üçün bəstəkar hansı xarakterli musiqi yazmışdır?
- Şagirdlər suallara müxtəlif cavablar verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

– Musiqi obrazını yaratmaq üçün bəstəkarlar intonasiyanı təşkil edən hansı musiqi ifadə vasitələrindən istifadə edirlər?

2. Tədqiqatın aparılması – 10 dəq.

Şagirdlərə intonasiyanı təşkil edən musiqi ifadə vasitələrinin adlarını yazmaq üçün sxem çəkilmiş vərəq paylanılır.

İntonasiya

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	

TAPŞIRIQ: «Sevilin laylası» və «Atakışının kupletləri» mahnılarında istifadə olunan musiqi ifadə vasitələrinin adını söyləyin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 10 dəq.

Mahnılardakı obrazların xarakteri haqqında fikir mübadiləsi edilir və onlara uyğun şəkillər nümayiş etdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 3 dəq.

Bəstəkarlar musiqi obrazı yaratmaq üçün intonasiyanı təşkil edən yeddi musiqi ifadə vasitəsindən istifadə edirlər.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 14 dəq.

Musiqisi Oqtay Rəcəbova, sözləri Əjdər Ağayevə məxsus olan «Qalxayağa, Azərbaycan!» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: Mahnını ifa edin və xarakterinə uyğun hərəkətlər edin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 3 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz musiqi obrazlarının yaradılmasında intonasiyanın rolunu aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

— Mövzunun aydınlaşdırılması üçün hansı bəstəkarların mahnılarından istifadə etdik?

— Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

İFADƏLİ MAHNI OXUMAQ VƏ İFADƏLİ NİTQ

MƏZMUN STANDARTLARI: 2.1.1., 3.1.1., 3.2.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.2.3., H.b.: 1.2.1.

Fəndaxili - 1.2.3., 2.1.2.

MƏQSƏD: Mahnının ifadəli oxunmasında və mahnının mətninin şeir kimi deyilməsində ifadə vasitələrinin rolunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

«Qalx ayağa, Azərbaycan!» mahnısı xorla ifa edilir və onun mətni şeir kimi oxunur. Sonra şagirdlərə suallar verilir:

— İfa etdiyiniz mahnı nəyə həsr olunub?

— Mahnını ifa edərkən hansı musiqi ifadə vasitələrindən istifadə olunur?

— Mahnının melodiyası və mətni arasında uyğunluq varmı?

TƏDQIQAT SUALI:

— Mahnının mətni onun melodiyasının xarakterinə təsir edirmi?

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

Mahnının mətnində pafosla səslənən sözlərin musiqiyə uyğunluğunu öyrənmək məqsədilə uşaqlara iş vərəqində çəkilmiş bir cədvəl təqdim olunur:

Mahnının adı	Pafosla səslənir	Adi səslənir
«Qalx ayağa, Azərbaycan!»	1. Mahnının bəndi 2. Mahnının nəqarəti	1. Mahnının bəndi 2. Mahnının nəqarəti

Mövzu 16

TAPŞIRIQ: Bu cədvəldə mahnının bəndinin və nəqarətinin necə səslənməsini təyin edib qarşısında (+) işarəsi qoyun.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 10 dəq.

Mahnının xorla ifadəli şəkildə oxunmasında və şeirin ifadəli deyilməsində çox vacib olan ifadə vasitələri açıqlanır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 4 dəq.

Musiqi ifadə vasitələri mahnının ifadəli oxunmasına kömək edir. Mahnının mətni onun melodiyasının xarakterinə təsir edir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 10 dəq.

Musiqisi Tofiq Quliyevə, sözləri Süleyman Rüstəmə məxsus olan «Neftçilər» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Neftçilər» mahnısını ifadəli oxumağa çalışın.

2. Mahnıya uşaq zərb alətləri vasitəsilə ritmik müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu dərsdə biz mahnının və şeirin ifadə olunmasında ifadə vasitələrinin rolunu müəyyənləşdirdik. Buna necə nail olduq?

– Sualın cavabını hansı musiqi nümunələri vasitəsilə araşdırdıq?

– Əsərlərin müəllifləri kimdir?

Mövzu 17

MUSIQİ ƏSƏRLƏRİNİN EMOSİONAL XARAKTERİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 2.1.1., 3.1.1., 3.2.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 4.1.7., H.b.: 1.4.1.

Fəndaxili - 3.1.1., 3.3.3.

MƏQSƏD: Müxtəlif xarakterli intonasiyaların musiqi əsərlərinin yaranmasında rolunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə, rəsm assosiasiyası

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya – 6 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Üzeyir Hacıbəylinin «Cəngi», Qara Qarayevin «Fikirli» və Musa Mirzəyevin «Bahar təranələri» fortepiano pyesləri səsləndirilir. Əsərlərin adları müzakirə zamanı açıqlanır.

TƏDQIQAT SUALI:

– Müəyyən xarakterli musiqinin yaradılmasında nədən istifadə olunmalıdır?

2. Tədqiqatın aparılması – 7 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. Hər qrupa müxtəlif xarakterli şəkillər paylanılır.

TAPŞIRIQ: Musiqi nümunələrinin xarakterinə uyğun şəkilləri seçin və seçiminizi əsaslandırın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 5 dəq.

Musiqi əsərlərinin yaradılmasında müxtəlif xarakterli musiqi özəkləri haqqında anlayışlar araşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 5 dəq.

Musiqi özəyinin xarakteri bütün əsərin xarakterinə təsir edir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 18 dəq.

Musiqisi Səid Rüstəmov, sözləri Mirmehdi Seyidzadəyə məxsus olan «Qərənfil» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Qərənfil» mahnısını onun xarakterinə uyğun oxuyun.

2. Bu mahnıya uşaq zərb alətləri ilə ritmik müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu dərsdə biz emosianın mahnının xarakterinə təsirini aydınlaşdırdıq. Bunu necə etdik?

— Mövzunu aydınlaşdırmaq üçün hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

— Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

İFADƏLİ VƏ TƏSVİRİ İNTONASIYALAR

MƏZMUN STANDARTLARI: 2.1.1., 3.1.1., 3.2.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.1.4., H.b.: 1.3.1.

Fəndaxili - 2.1.1., 3.2.2., 3.3.3.

MƏQSƏD: İfadəli və təsviri intonasiyaların musiqi əsərlərində rolunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Qara Qarayevin «Fikirli» fortepiano pyesindən və «Heyratı» Azərbaycan xalq zərbi-muğamından bir parça səsləndirilir. Sinfə suallarla müraciət edilir.

— Dinlədiyiniz bu iki əsər bir-birindən nə ilə fərqlənir?

— «Heyratı» Azərbaycan xalq zərbi-muğamı haqqında nə deyə bilərsiniz?

Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQIQAT SUALI:

— Musiqidə ifadəli və təsviri intonasiyaları necə fərqləndirmək olar?

2. Tədqiqatın aparılması — 7 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. Dinlənmiş əsərlər yenidən səsləndirilir.

Mövzu 18

TAPŞIRIQ: İş vərəqində «Fikirli» fortepiano pyesinin və «Heyratı» zərbi-muğamının məzmununa uyğun şəkil çəkin. (Yaxud təqdim edilmiş şəkillərdən musiqilərin məzmununa uyğun olanları seçin.)

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 10 dəq.

İfadəli və təsviri intonasiya anlayışı dəqiqləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Musiqi əsərləri ifadəli və təsviri intonasiyalar əsasında musiqi ifadə vasitələrindən istifadə edilməklə yaranır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 14 dəq.

Musiqisi Asya Sultanovaya, sözləri Teymur Elçinə məxsus olan «Çəkicim, vur!» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: Uşaq zərb alətləri ilə «Çəkicim vur!» mahnısına ritmik müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu dərsdə biz ifadəli və təsviri intonasiyalar anlayışlarını aydınlaşdırdıq. Buna necə nail olduq?

— Dərsin mövzusunı aydınlaşdırmaq üçün hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

— Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Mövzu 19

DƏNİZ OBRAZI AZƏRBAYCAN VƏ KLASSİK RUS BƏSTƏKARLARININ YARADICILIĞINDA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2., 2.1.2., 3.1.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.2.2., H.b.: 1.2.1., T.i.: 2.1.1.

Fəndaxili - 1.2.2., 1.2.3., 3.3.3.

MƏQSƏD: Klassik bəstəkarların yaradıcılığında dəniz obrazının oxşar və fərqli cəhətlərini aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası, Venn diaqramı

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Qara Qarayevin «Dəniz estakadası» filminə yazdığı musiqidən və Nikolay Andreyeviç Rimski-Korsakovun «Sadko» əsərində dəniz obrazı təsvir edilmiş musiqidən bir parça səsləndirilir. Şagirdlərə suallar verilir:

— Qara Qarayevin təsvir etdiyi dəniz obrazının xarakteri necədir?

Bu dənizin adı nədir?

— Nikolay Andreyeviç Rimski-Korsakovun təsvir etdiyi dəniz obrazının xarakteri necədir?

— Bu iki dəniz obrazı bir-birindən necə fərqlənir?
Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

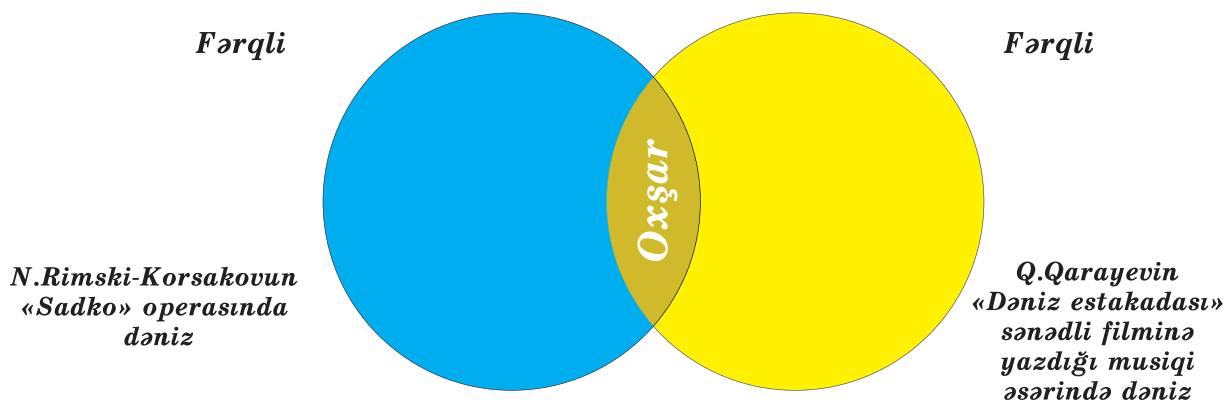
— Bəstəkarlar obraz yaratmaq üçün nədən istifadə edirlər?

2. Tədqiqatın aparılması — 7 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. Adı çəkilən əsərlər təkrarən səsləndirilir.

TAPŞIRIQ: 1. Dəniz obrazını təsvir edən şəkillərdən dinlənən musiqi nümunələrinə uyğun gələnini seçin.

2. Venn diaqramı vasitəsilə dinlənən musiqi əsərlərinin oxşar və fərqli cəhətlərini göstərin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 10 dəq.

Dinlənən musiqi nümunələrində dəniz obrazının yaradılmasında musiqi ifadə vasitələrinin rolu dəqiqləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Musiqi ifadə vasitələri ilə istənilən obrazı, o cümlədən dəniz obrazını yaratmaq olar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 14 dəq.

Musiqisi Telman Hacıyevə, sözləri Rəfiq Zəkaya məxsus olan «Balaca neftçi» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: Uşaq zərb alətləri ilə mahnıya ritmik müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz Azərbaycan və rus bəstəkarlarının yaradıcılığında dəniz obrazı mövzusunu aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?
- Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi əsərlərini dinlədik?
- Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

MUSIQININ İNKİŞAFI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2., 2.1.2, 3.2.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.2.5., R.: 3.2.1., H.b.: 1.2.1.

Fənlərarası - 1.2.2., 3.1.1.

MƏQSƏD: Musiqinin inkişafına səbəb olan ifadə vasitələrini təyin edir (araşdırır).

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, «şifahi esse»

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 9 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Samur» mahnısı əvvəlcə eyni bir mf nüansı ilə əvvəldən axıra kimi dinlənir. Sonra isə mahnının birinci cümləsi əvvəlcə mf, ikinci dəfə mp nüansı ilə səsləndirilir. Bundan sonra sinfə sualla müraciət edilir:

— «Samur» mahnısını iki cür ifadə dinlədiniz. Bu ifalar arasında nə fərq var?

— İkinci ifadə təzadlılığı əldə etmək üçün hansı vasitələrdən istifadə olunmuşdur?

Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQIQAT SUALI:

— Musiqinin inkişaf etdirilməsi üçün hansı musiqi ifadə vasitələrindən istifadə olunur?

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

Sınıf iki qrupa bölünür. «Samur» mahnısı və onun ardınca «Bayatı-İsfahan» təsnifi səsləndirilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Samur» mahnısına ritmik müşayiət yaradın.

2. «Samur» və «Bayatı-İsfahan» musiqi nümunələrinin oxşar və fərqli cəhətlərini söyləyin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 10 dəq.

«Samur» mahnısının inkişafına səbəb olan musiqi ifadə vasitələri açılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Musiqinin inkişafı üçün fərqli nüanslardan da istifadə etmək mümkündür.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 10 dəq.

Musiqisi Rauf Hacıyevə, sözləri Məmməd Rəhimə məxsus olan «Samur» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Samur» mahnısının məzmunu, xarakteri haqqında fikir söyləyin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 3 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu dərsdə biz musiqinin inkişafına təsir göstərən vasitələri araşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

— Sualın cavabını hansı əsərlərin vasitəsilə araşdırdıq?

— Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

AVROPA VƏ RUS BƏSTƏKARLARININ YARADICILIĞINDA XALQ MUSIQISI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 3.2.1., 3.3.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 3.1.3., H.b.: 1.3.2.

Fəndaxili - 2.1.2., 3.2.2.

MƏQSƏD: Professional musiqinin yaranmasında xalq musiqisinin bir vasitə olduğunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müqayisə, müzakirə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 5 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün fransız bəstəkarı Jan Batist Lüllinin «Qavot» adlanan əsəri dinlənir. Müəllim şagirdlərə suallarla müraciət edir:

— Dinlədiyiniz fransız xalq rəqsi əsasında yazılmış Jan Batist Lüllinin «Qavot» əsəri kənd, yoxsa şəhər musiqisinə aiddir?

— Bu rəqsin xarakteri necədir?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar. Bundan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQIQAT SUALI:

— Bəstəkarlar nə üçün öz əsərlərində xalq musiqisindən istifadə edirlər?

2. Tədqiqatın aparılması — 9 dəq.

Fransız xalq rəqsi «Qavot», sonra isə J.B.Lüllinin eyniadlı əsəri səslənir.

TAPŞIRIQ: «Müxtəlif Avropa xalq rəqsləri və professional bəstəkar rəqsləri təsvir edilmiş şəkillərdən dinlənilmiş musiqi nümunələrinə uyğun olanını seçin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 10 dəq.

Xalq musiqisindən istifadə olunan məlum professional musiqi nümunələrinin adı sadalanır. M.Qlinkanın «Ruslan və Lyudmila» operasından «Fran qızlarının xoru» və Rəşid Behbudovun ifasında «Qalanın dibində» xalq mahnısı səsləndirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Xalq musiqisindən bəstəkar yaradıcılığında professional musiqinin yaranmasında istifadə edilir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 14 dəq.

Musiqisi Ağabacı Rzayevaya, sözləri Tofiq Mütəllibova məxsus «Vətən» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Vətən» mahnısının ritminə uyğun uşaq zərb alətləri vasitəsilə müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu dərsdə xalq musiqisinin bəstəkar musiqisinin inkişafına təsirini araşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

— Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

— Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ YARADICILIĞINDA XALQ MUSIQISI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2., 2.1.1., 3.2.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.2.4., H.b.: 3.4.1.

Fəndaxili - 2.1.1., 3.3.3.

MƏQSƏD: Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında xalq musiqisindən istifadənin musiqinin inkişafına təsirini aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, Venn diaqramı

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya – 10 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Dağların başı qışda qar olur» Azərbaycan xalq mahnısı və bəstəkar Musa Mirzəyevin «Bahar təranələri» fortepiano pyesi səsləndirilir. Sinfə sual verilir:

– Uşaqlar, dinlədiyiniz bu iki musiqi nümunəsi arasında hansı oxşar cəhət var?

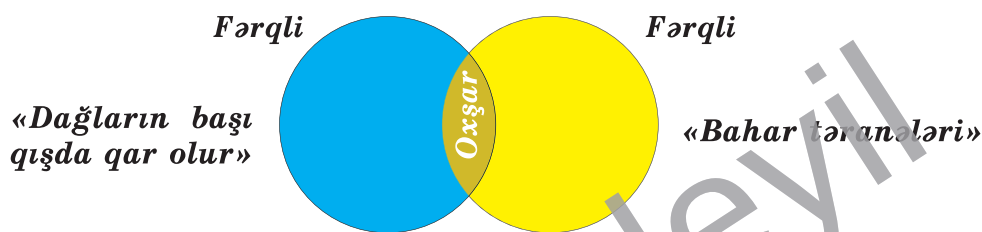
– Bu əsərlərin səslənməsində hansı musiqi alətləri iştirak edirdi?

Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər.

TƏDQIQAT SUALI:

– Xalq musiqisindən istifadə bəstəkar musiqisini necə inkişaf etdirir?

2. Tədqiqatın aparılması – 8 dəq.

Şagirdlər iki qrupa bölünür. Müəllim üzərində Venn diaqramı çəkilmiş iş vərəqlərini şagirdlərə paylayır.

TAPŞIRIQ: I qrup «Dağların başı qışda qar olur» və «Bahar təranələri» əsərlərində olan oxşarlığı, II qrup isə fərqli cəhətləri diaqramda qeyd etsin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 10 dəq.

Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında xalq musiqisindən istifadə olunaraq yaradılmış musiqi nümunələri sadalanır və onlar ətrafında müzakirə aparılır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə – 4 dəq.

Xalq musiqisindən istifadə yeni musiqi janrlarının yaranmasına səbəb olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 15 dəq.

Musiqisi Mithəd Əhmədova, sözləri Tofiq Mütəllibova məxsus «Canlı guşəmiz» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Canlı guşəmiz» mahnısının musiqisi ilə sözləri arasındakı uyğunluğu müqayisə edin. 2. Bu mahnıya ritmik müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu dərsdə biz milli bəstəkarlarımızın yaradıcılığında xalq musiqisindən istifadənin musiqinin inkişafına təsirini aydınlaşdırmağa çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

— Onların müəlliflərinin adını söyləyin.

AZƏRBAYCAN MUSIQISI VƏ NOVRUZ BAYRAMI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1., 2.1.2, 3.1.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.2.4., H.b.: 1.2.1.

Fəndaxili - 2.1.2., 3.3.3.

MƏQSƏD: Novruz bayramı ilə əlaqədar yeni musiqi nümunələri ilə tanış olur.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 3 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün şagirdlər keçən dərsdə öyrəndikləri mahnını xorla oxuyurlar. Bundan sonra «Novruz» Azərbaycan xalq rəqsinin təranələri altında rəqs edirlər. Müəllim uşaqlara sualla müraciət edir:

— Uşaqlar, Novruz bayramı haqqında nə bilirsiniz?

— Novruz bayramına həsr olunmuş hansı musiqi əsərlərini tanıyırsınız?

Şagirdlər suallara cavab verirlər. Sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQIQAT SUALI:

— Novruz bayramına həsr olunmuş mahnı və rəqslər digər musiqilərdən nə ilə fərqlənir?

2. Tədqiqatın aparılması — 8 dəq.

Müəllim şagirdlərdən Novruz bayramı ilə əlaqədar hansı mahnıları bildiklərini soruşur. Mahnıların adları məlum olandan sonra həmin musiqi nümunələri ilə əlaqədar tapşırıq verilir.

TAPŞIRIQ: Dinlədiyiniz musiqi nümunələrinin xarakterlərini ifa zamanı rəqs hərəkətləri ilə göstərin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 10 dəq.

Şən, bayram əhvali-ruhiyyəli musiqi nümunələrində istifadə olunan musiqi ifadə vasitələri yada salınır və bir-biri ilə əlaqələndirilir.

Mövzu 23

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Şən, bayram əhvali-ruhiyyəli musiqi nümunələrində oxşar ifadə vasitələrindən istifadə olunur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 15 dəq.

Musiqisi Fikrət Əmirova, sözləri Zeynal Cabbarzadəyə məxsus olan «Bahar gəlir» mahnısı öyrədilir.

Şagirdlər bayram əhvali-ruhiyyəli mahnı oxuyur və ya bildikləri Azərbaycan xalq rəqslərindən birinin təranələri altında rəqs edirlər.

TAPŞIRIQ: İfa olunan mahnılara ritmik müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 6 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu dərsdə Novruz bayramı ilə əlaqədar dinlədiyimiz və ifa etdiyimiz musiqi nümunələri hansılardır?

— Dinlənən musiqi nümunələrinin müəlliflərinin adını söyləyin.

Mövzu 24

VARIASIYA VƏ MUSIQININ İNKİŞAFI

MUSIQIDƏ VARIASIYA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 3.1.1., 3.3.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 4.1.7., H.b.: 3.2.1.

Fəndaxili - 2.1.2., 3.3.3.

MƏQSƏD: Musiqidə variasiya anlayışını aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, esse

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 8 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün variasiya quruluşuna bənzər olan «Əs, ey gilavar!» mahnısı dinlənir. Sinfə müraciət edilir:

— Mahnının məzmununda nədən danışılır?

— Dinlədiyiniz xalq mahnısında musiqi cümlələri arasında dəyişiklikləri hiss etdinizmi?

Şagirdlər suallara cavab verirlər. Bundan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQIQAT SUALI:

— Dinlədiyiniz mahnıda variasiya elementlərindən necə istifadə olunmuşdur?

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

Sınıf 3 qrupa bölünür və hər qrup «Əs, ey gilavar!» mahnısının variasiya olunmuş üç musiqi cümləsini bir-birinin ardınca xorla oxuyur.

TAPŞIRIQ: I qrup 1-ci musiqi cümləsini ifa edəndə II qrup, II qrup 2-ci musiqi cümləsini ifa edəndə III qrup, III qrup 3-cü musiqi cümləsini ifa edəndə I və II qrup ritmik müşayiət yaratsın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 10 dəq.

Gilavar küləyinin xarakteri aydınlaşdırılır və mahnının xarakteri ilə onun mətni arasında uyğunluq müəyyənləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Variasiya eyni bir melodiyanın dəyişdirilməklə təkrar edilməsidir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 10 dəq.

«Yelləli» Azərbaycan mahnı-rəqsinin melodiya oxunur, sonra isə onun təranələri altında rəqs edilir.

TAPŞIRIQ: 3 qrupa bölünmüş sinfin birinci qrupuna mahnı-rəqsin melodiya-sını oxumaq, ikinci qrupuna rəqs etmək, üçüncü qrupuna isə musiqini oxuyanlara və rəqs edənlərə əl çalmaqla ritmi saxlamaq tapşırılır.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz musiqidə variasiya anlayışını aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

— Mövzunu aydınlaşdırmaq üçün bəstəkar, yoxsa xalq musiqisindən istifadə etdik?

XALQ RƏQSLƏRİ VƏ VARIASIYA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2., 1.2.3., 3.1.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 2.1.1., H.b.: 3.2.1., T.i.: 2.2.5.

Fəndaxili - 1.2.3., 2.1.1., 3.1.1., 3.3.3.

MƏQSƏD: Azərbaycan xalq rəqslərində variasiyanın rolunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:**1. Motivasiya — 7 dəq.**

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün 6/8 (3/4) xana ölçülü «Şələxo» rəqsi səsləndirilir. Sinfə sualla müraciət olunur:

— «Şələxo» rəqsi haqqında nə deyə bilərsiniz?

Sagirdlər II sinifdən bu rəqs haqqında bildiklərini danışrlar. Bundan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQIQAT SUALI:

— Azərbaycan xalq rəqsi ilə variasiya quruluşu arasında hansı əlaqə var?

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

«Şələxo» və Fikrət Əmirovun «Lirik rəqs» fortepiano pyesi səsləndirilir. Sinif qruplara bölünür.

TAPŞIRIQ: I qrup «Şələxo» rəqsində eyni bir melodiyanın təkrarlandığıda necə dəyişikliyə uğradığını, II qrup «Lirik rəqs»in birinci iki xanəsi ilə ikinci iki xanəsi arasında hansı fərqi olduğunu izah etsin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 10 dəq.

Mövzu 25

«Şələxo» rəqsinin melodiyasının ikinci dəfə təkrarlandığında dəyişikliyə uğraması, «Lirik rəqs»də birinci iki xanə ilə eyni melodiya malik ikinci iki xanənin bir-birindən mf və mp nüansları ilə fərqləndiyi aydınlaşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 4 dəq.

Azərbaycan xalq rəqslərində də variasiyadan istifadə olunmuşdur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 10 dəq.

Musiqisi Ramiz Mirişliyə, sözləri Rəfiq Zəkaya məxsus «Gəl, ay sığırçın» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Gəl, ay sığırçın» mahnısının ritminə və tempinə uyğun uşaq zərb alətləri ilə müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu dərsdə biz rəqs musiqisində variasiyanın rolunu aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

– Mövzunu aydınlaşdırmaq üçün hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

– Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Mövzu 26

AZƏRBAYCAN XALQ MAHNILARI VƏ VARIASIYA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3., 1.2.3., 3.1.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.1.1., H.b.: 3.2.1.

Fəndaxili - 1.2.3., 1.2.2., 3.3.3.

MƏQSƏD: Azərbaycan xalq mahnılarında variasiyanın rolunu aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müqayisə və müzakirə, Venn diaqramı

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya – 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün bəstəkar Elnarə Dadaşovanın «Ağacda leylək» Azərbaycan xalq mahnısı mövzusunda xorla oxumaq üçün yazdığı «Variasiya»sı səsləndirilir. Uşaqlar da musiqini dinlədikcə onun melodiyasını zümzümə edirlər. Sinfə sual verilir:

– Uşaqlar, tanıdığınız bu melodiya haqqında nə deyə bilərsiniz?

– Eyni bir melodiya hər dəfə səsləndə hansı dəyişikliklər olur?

Uşaqlar cavab verirlər. Sonra tədqiqat sualı verilir.

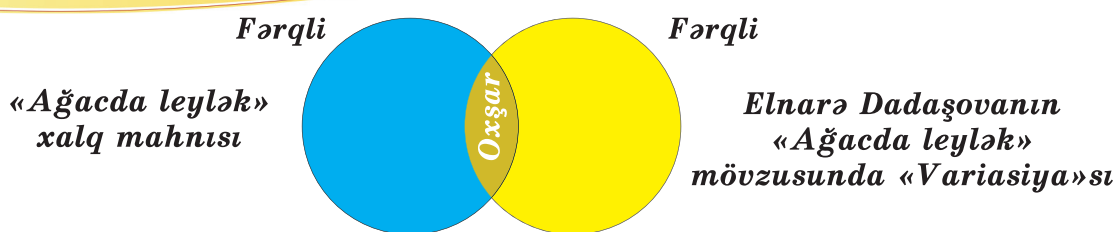
TƏDQIQAT SUALI:

– Azərbaycan xalq mahnıları ilə variasiya quruluşu arasında hansı əlaqə var?

2. Tədqiqatın aparılması – 8 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. Onlara üzərində Venn diaqramı çəkilmiş iş vərəqləri paylanılır.

TAPŞIRIQ: I qrup variasiyadakı oxşar, II qrup isə fərqli cəhətləri müəyyən-
ləşdirsin. Bundan sonra müəllimin köməyiylə Venn diaqramı doldurulur.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 8 dəq.

Dinlənilmiş musiqi nümunələri bir daha səsləndirilərək müqayisə edilir və
variasiyanın sadə tərəfi aydınlaşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 3 dəq.

Variasiya musiqi əsərinin melodiyaşının inkişafına təsir edən vasitədir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 15 dəq.

Musiqisi Cavanşir Quliyevə, sözləri Rəfael Hüseynova məxsus olan «Vətən
marşı» öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Vətən» mahnısının ritminə və tempinə uyğun uşaq zərb alətləri
ilə müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu dərsdə biz Azərbaycan xalq və bəstəkar nümunələri vasitəsilə variasiya
anlayışını bir daha aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

– Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi əsərlərindən istifadə etdik?

– Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

VARIASIYA VƏ MUSIQİNİN İNKİŞAFI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 2.1.1., 3.2.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 4.1.7., H.b.: 1.3.2.

Fəndaxili - 1.2.3., 3.3.3.

MƏQSƏD: Variasiyanın musiqini inkişaf etdirən bir vasitə olduğunu aydın-
laşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya – 8 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün əvvəlcə «Gül açdı» Azərbaycan xalq
mahnısı, sonra isə bəstəkar Musa Mirzəyevin «Variasiya»ları səsləndiri-
lir. Şagirdlərə suallar verilir:

– Uşaqlar, «Gül açdı» mahnısının müəllifi kimdir?

Mövzu 27

– Simfonik orkestrin ifasında dinlədiyiniz «Variasiya» əsəri ilə «Gül açdı» xalq mahnısı arasında oxşarlıq varmı?

TƏDQİQAT SUALI:

– Variasiya musiqinin inkişafına necə təsir edir?

2. Tədqiqatın aparılması – 10 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. I və II qrup uşaqlara üzərində dinlənən əsərlərin adları yazılmış iş vərəqləri paylanılır.

TAPŞIRIQ: «Gül açdı» Azərbaycan xalq mahnısı və Musa Mirzəyevin «Variasiya»-sı arasında oxşar və fərqli cəhətləri qısaca yazın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 10 dəq.

Dinlənən xalq mahnısı və professional musiqi arasındakı oxşar və fərqli cəhətlər şifahi olaraq bir daha dəqiqləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 3 dəq.

Variasiya quruluşu musiqinin inkişafına səbəb olan ifadə vasitələrindən biridir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 12 dəq.

Musiqisi Cahangir Cahangirova, sözləri Mirzə Ələkbər Sabirə məxsus «Yaz günləri» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Yaz günləri» mahnısının ritminə uyğun uşaq zərb alətləri ilə müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 2 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu dərsdə biz musiqinin inkişafında variasiya quruluşunun əhəmiyyətini araşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

– Mövzunu aydınlaşdırmaq üçün hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

– Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Mövzu 28

MUSIQİNİN İNKİŞAFI VƏ LAD DƏYİŞİKLİYİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 2.1.1., 3.2.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.1.2., H.b.: 3.2.2.

Fəndaxili - 1.2.2., 1.2.3., 3.3.3.

MƏQSƏD: Lad dəyişikliyinə musiqinin inkişafına təsirini aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, müqayisə, Venn diaqramı, rəsm assosiasiyası

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya – 10 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Qara Qarayevin «Şən əhvalat» fortepiano pyesi dinlənir. Lövhədən işıq və kölgə təsvir olunan bir şəkil asılır. Sinfə suallarla müraciət olunur:

– Uşaqlar, şəkildə nə görürsünüz?

– Dinlədiyiniz musiqi nümunəsinin I, II, III və IV xanələri majorda, yoxsa minorda səslənir?

TƏDQİQAT SUALI:

— Major və minor lad dəyişikliyi ilə işıq və kölgə dəyişikliyi arasında nə fərq var?

Şagirdlər mümkün cavabları verirlər.

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

II sinifdə öyrənilmiş «Çal-oyna» mahnısı xor şəklində ifa olunur. Mahnının sakit hissəsini qızlar, cəld hissəsini isə oğlanlar oxuyur, oğlanların bir qismi əl çalır, qızlar isə rəqs edirlər.

TAPŞIRIQ: 2 hissəli «Çal-oyna» mahnısında lad (major—minor) dəyişikliyi təyin edin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 8 dəq.

«Şən əhvalat» fortepiano pyesi və «Çal-oyna» Azərbaycan xalq mahnısı müqayisə olunur və Venn diaqramında onların oxşar və fərqli cəhətləri araşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

Lad dəyişikliyi musiqinin inkişafına təsir edən musiqi ifadə vasitələrindən biridir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 10 dəq.

Musiqisi İsmayıl Quliyevə, sözləri Ənvər Əlibəyliyə məxsus olan «Məktəblilər mahnısı» öyrədilir.

TAPŞIRIQ: «Məktəblilər mahnısı»nda lad dəyişikliyinə olub-olmamasını müəyyən edin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu dərsdə biz lad dəyişikliyinə musiqinin inkişafına təsirini öyrənməyə çalışdıq. Bunu necə etdik?

— Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik.

— Onların müəllifləri kimdir?

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ YARADICILIĞINDA ANA OBRAZI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2., 2.1.2., 3.1.1., 3.3.3.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 4.1.7., H.b.: 1.3.2.

Fəndaxili - 2.1.1., 3.1.1.

MƏQSƏD: Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında analara həsr olunmuş mahnıları tanıyır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 3 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Oqtay Zülfüqarovun «Anaları təbrik edək» mahnısı səsləndirilir. Şagirdlərə suallarla müraciət olunur:

— Uşaqlar, dinlədiyiniz mahnı kimə həsr olunub?

— Bu mahnının xarakteri necədir?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar. Sonra tədqiqat sualı verilir.

Mövzu 29

TƏDQİQAT SUALI:

— «Anaları təbrik edək» mahnısında bayram necə təsvir olunub?

2. Tədqiqatın aparılması — 10 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. «Qazağı» Azərbaycan xalq rəqsi səsləndirilir.

TAPŞIRIQ: I qrup: «Qazağı» rəqsinin xarakteri haqqında fikir söyləyin.

II qrup: onu «Anaları təbrik edək» mahnısı ilə müqayisə edərək oxşar və fərqli cəhətlərini müəyyənləşdirin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi — 8 dəq.

Bəstəkar Rauf Hacıyev «Qazağı» xalq rəqsini simfonik orkestr üçün işləməklə onun inkişafına nail olmuşdur.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə — 3 dəq.

8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Gününə həsr olunmuş mahnılar şən xarakterli, oynaq və əsasən, 6/8 xanə ölçüsündə olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə — 15 dəq.

Musiqisi Rəşid Şəfəqə, sözləri Mədinə Gülgünə aid olan «Mənim anam» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «Mənim anam» mahnısının xarakteri haqqında fikirlərinizi iş vərəqlərində qeyd edin.

2. Mahnının ritminə uyğun uşaq zərb alətləri ilə müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya — 6 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz analara həsr olunmuş daha bir mahnı öyrəndik. Bunu necə etdik?

— Dərs müddətində biz hansı musiqi əsərləri ilə tanış olduq?

— Onların müəllifləri kimdir?

Mövzu 30

RONDO VƏ VARIASIYA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3., 1.2.3., 3.1.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.1.: 1.2., H.b.: 1.4.1.

Fənlərarası - 1.2.3., 3.3.3.

MƏQSƏD: Rondo və variasiya arasındakı fərqi aydınlaşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müqayisə, müzakirə, Venn diaqramı

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

1. Motivasiya — 7 dəq.

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Elnarə Dadaşovanın «Ağacda leylək» Azərbaycan xalq mahnısı mövzusunda yazdığı «Variasiya» notlarla üç şəkildə oxunur və bəstəkar Soltan Hacıbəyovun «Gülşən» baletindən «Gülşənin variasiyaları» dinlənilir. Sonra sinfə sualla müraciət olunur:

— Oxuduğunuz və dinlədiyiniz variasiya quruluşlu əsərlərdə hansı oxşar və fərqli cəhətlər var? Bundan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQİQAT SUALI:

— Rondo və variasiya musiqi quruluşları arasında oxşar və fərqli cəhətlər hansılardır?

2. Tədqiqatın aparılması – 8 dəq.

Volfhanq Motsartın fortepiano üçün yazdığı «Rondo» və Norveç bəstəkarı Edvard Qriqin «Per-Günt» tamaşasına yazdığı musiqidən «Səhər» əsəri səsləndirilir. Sınıf qruplara bölünür və onlara üzərində Venn diaqramı çəkilmiş iş vərəqləri paylanılır.

TAPŞIRIQ: «Rondo» və «Səhər» əsərləri arasında oxşar (I qrup), fərqli (II qrup) cəhətləri iş vərəqində qeyd edin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 8 dəq.

Şagirdlərin rondo və variasiya ilə əlaqədar qeyd etdikləri oxşar və fərqli cəhətlər müzakirə və müqayisə olunur. Sonra uşaqlar müəllimin köməyi ilə Venn diaqramını doldururlar.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 3 dəq.

Rondo və variasiya musiqi quruluşları musiqinin inkişafı üçün bir vasitədir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 15 dəq.

«A dağlar» Azərbaycan xalq mahnısının öyrədilməsi.

TAPŞIRIQ: 1. «A dağlar» mahnısının xarakteri haqqında fikir söyləyin.

2. Mahnının temp və ritminə uyğun uşaq zərb alətləri ilə müşayiət yaradın.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 4 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu dərsdə biz rondo və variasiya musiqi quruluşları arasında oxşar və fərqli cəhətləri bir daha aydınlaşdırmağa çalışdıq. Bunu necə etdik?

– Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi əsərlərindən istifadə etdik?

– Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

MUSIQIDƏ YAZ FƏSLİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1., 2.1.1., 3.1.1.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 4.1.7., H.b.: 1.4.1., T.1: 1.2.3.

Fəndaxili - 1.2.2., 3.3.3.

MƏQSƏD: Yaz fəslinin Azərbaycan musiqisində necə tərənnüm olunduğunu araşdırır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:**1. Motivasiya – 3 dəq.**

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün bəstəkar Şəfiqə Axundovanın şair Mirmehdi Seyidzadənin sözlərinə yazdığı «May» mahnısı səsləndirilir.

Sonra şagirdlərə müraciət olunur:

– Ümumiyyətlə, yaz fəslə dedikdə hansı aylar nəzərdə tutulur?

Mövzu 31

– Yaz fəslində havalar necə keçir?

Səgirdlər sualları cavablandırırlar. Sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQIQAT SUALI:

– Dinlədiyiniz «May» mahnısında yaz fəslinin gözəlliyi necə təsvir olunur?

2. Tədqiqatın aparılması – 8 dəq.

Sınıf qruplara bölünür. M.Mirzəyevin «Bahar təranələri» fortepiano pyesi səsləndirilir.

TAPŞIRIQ: 1. Dinlənən «Bahar təranələri» fortepiano pyesinin xarakterini və hansı Azərbaycan xalq mahnısından istifadə olunduğunu müəyyənə bilərsiniz.

2. Bu əsərin «Yallı» rəqsinə oxşarlığını aydınlaşdırın.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi – 10 dəq.

«Bahar təranələri» əsəri ilə «May» mahnısı arasında oxşar və fərqli cəhətlər müəyyənə bilərsiniz.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə – 3 dəq.

Yaz fəslinə həsr olunmuş əsərlərdə xarakter və əhvali-ruhiyyə uyğunluqları mövcuddur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə – 15 dəq.

«May» mahnısı öyrədilir.

TAPŞIRIQ: 1. «May» mahnısının tempinə uyğun ritmik müşayiət yaradın.

2. Mahnının xarakterinə uyğun rəqs edin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya – 6 dəq.

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu dərsdə biz yaz aylarından birinə həsr edilmiş «May» mahnısını öyrəndik və onun təranələri altında rəqs etdik.

– Mövzu ilə əlaqədar daha hansı əsəri dinlədik?

– Bu musiqi nümunələrinin müəllifləri kimdir?

Mövzu 32

KEÇİLMİŞ MÖVZULAR ÜZRƏ TƏKRAR

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3., 2.1.1., 3.1.2.

İNTEQRASIYA: *Fənlərarası* - A.d.: 1.1.2., H.b.: 1.4.1.

Fəndaxili - 2.1.1., 2.1.2., 3.1.1.

MƏQSƏD: İlboyu öyrənilmiş mövzuları və onunla əlaqədar musiqi nümunələrini yada salır, sınıf konsertinə hazırlaşır.

İŞ ÜSULU: Təqdimat

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

Sınıf qruplara bölünür.

Sınıf otağı bayramsayağı bəzədilir, qruplar afişa hazırlayır. Hər qrupun hazırladığı afişadan 2–3 əsərin adı götürülməklə konsert repertuarı tərtib olunur. Konsert repertuarı sınıf afişası şəklində təqdim edilir və ona uyğun konsert təşkil olunur. Konsertdə müəllimlər və valideynlər iştirak edə bilərlər.

KEÇİLMİŞ MÖVZULARLA ƏLAQƏDAR MUSİQİ REPERTUARI

«SADKO» OPERASINDAN «DƏNİZ-OKEAN» MUSİQİSİNDƏN BİR PARÇA

N.A.Rimski-Korsakov

1 Largo $\text{♩} = 44$ ($\text{♩} = 132$)

Piano *pp*

V-le

Viol.

sempre legato assai

Fl. ♩
Clar. ♩

cresc. *f* *dimin.*

2

pp

sempre legato assai

XƏZƏR

Musiqisi Səid Rüstəmovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəninindir.

Moderato
mf

Xə-zər, Xə-zər, çox-qun Xə-zər, Dal-ğan gö-yər -
-çi - nə bən-zər. Sə-hər-ax-şam qu-ca - ğın-da Ge-mi
ü - zər, qa-yıq ge - zər. Xə-zər, Xə-zər, çox-qun
Xə-zər, Dal-ğan gö-yər - -çi - nə bən-zər. Xə-zər,
Xə-zər, çox-qun Xə-zər, Dal-ğan gö-yər - -çi - nə bən-zər.
Dal-ğan gö-yər - -çi - nə bən-zər. bən-zər.

TƏNBƏL

Musiqisi Fikrət Əmirovun,
sözləri Teymur Elçinindir.

mf Andante

Doğ-du Gü-nəş sə-hər - sə-hər, i - şə çıx - dı
bii-tün şə-hər. Doğ-du Gü-nəş sə-hər - sə-hər,
i - şə çıx - dı bii-tün şə-hər. Dir- sək - lə - nib
qalx - dı tən-bəl, bax - dı tən-bəl - tən-bəl, tən-bəl, tən-bəl.
Dir- sək - lə - nib qalx - dı tən-bəl, bax - dı tən-bəl -
tən-bəl, tən-bəl.

ŞƏN ƏHVALAT

Qara Qarayev

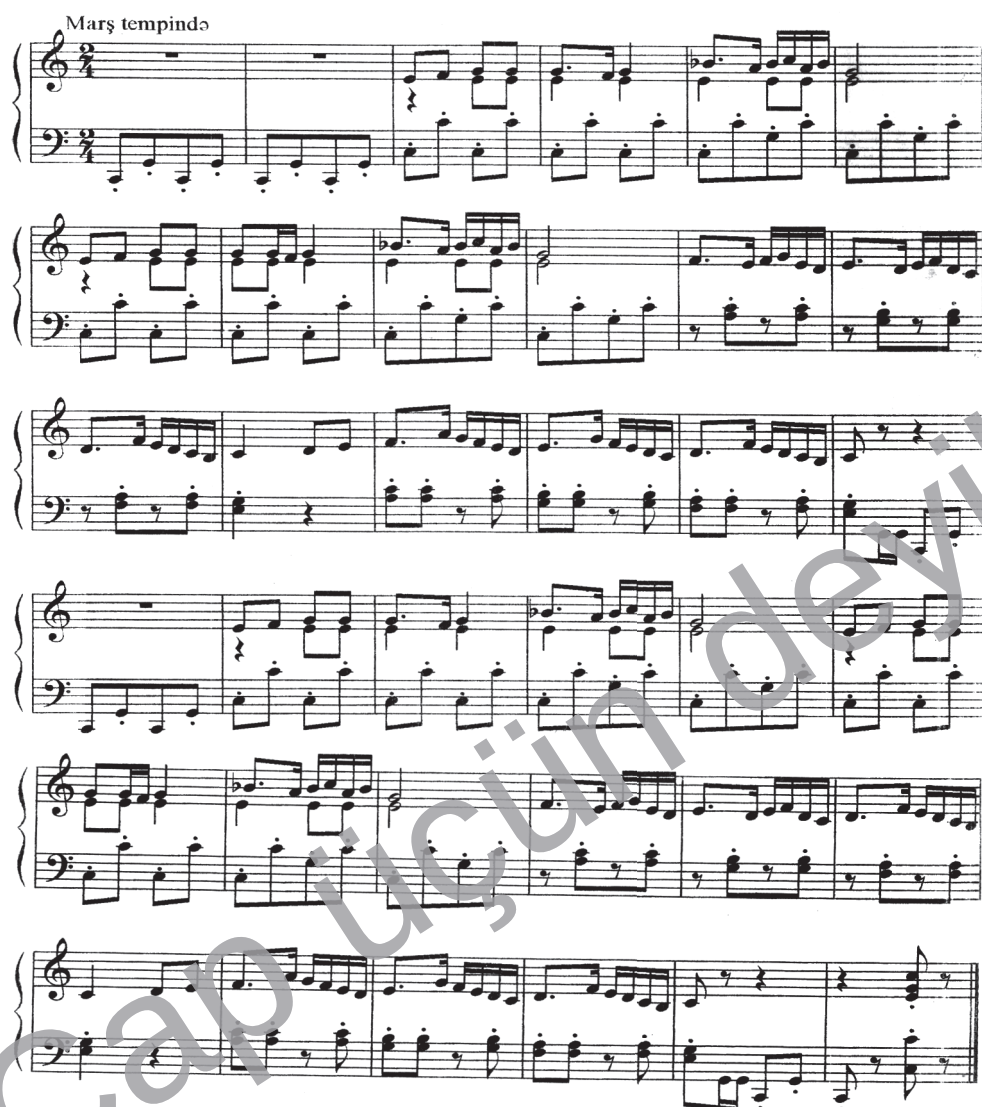
Allegro

MARŞ

Fikrət Əmirov

Marş tempında

YUMORESKA

Musa Mirzəyev

Allegretto

TUTU NƏNƏM

(Azərbaycan xalq mahnısı)

Moderato

Qı - zıl i - nek vi - yen mə-nəm,

Sə - nə qı zıl de - yen mə-nəm. Tu - tu mə-nəm,

mə-nəm, mə-nəm,

AĞACDA LEYLƏK

(Azərbaycan xalq mahnısı)

Allegro moderato

ÇAL-OYNA

(Azərbaycan xalq mahnısı)

Moderato

DİLARƏ

Musiqisi Qatay Zülfüqarovun,
sözleri Tofiq Mütəllibovundur.

MUSİQİ REPERTUARİ

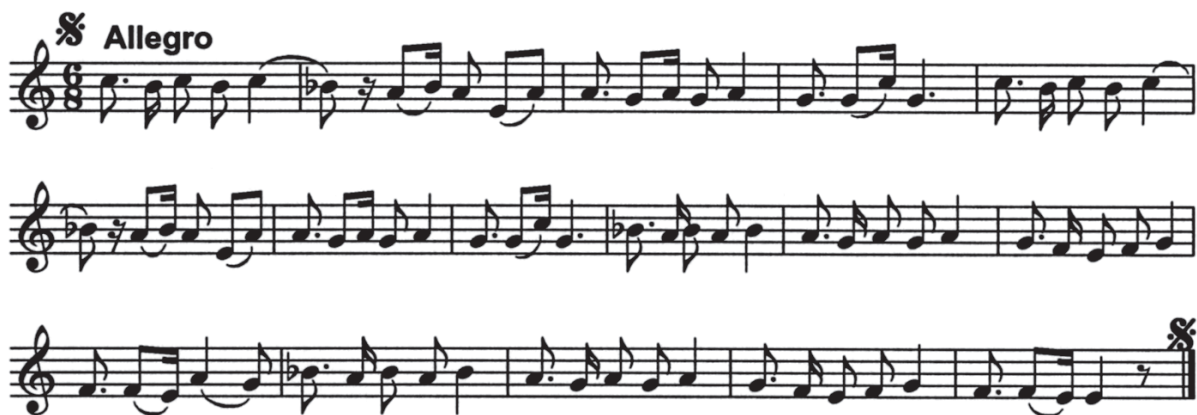

GÜLOĞLAN

(Azərbaycan xalq mahnısı)

Moderato

QALADAN QALAYA

«RUSLAN VƏ LYUDMİLA» OPERASINDAN «İRAN QIZLARININ XORU»

Andantino

Mixail Qlinka

QIZIL PAYIZ

Musiqisi Səid Rüstəmovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəninindir.

Moderato-cantabile

Pa - yız - gə - lib, ə - sir kü - lək.

Dü - şür ye - rə qı - zıl yar - paq. Xə - zəl

o - lur hər gül - çi - çək. Xə - zəl o - lur

hər gül - çi - çək, Qı - zıl rən - gə dö - nür

tor - paq Qı - zıl rən - gə dö nür tor - paq

ÜÇÜNCÜLƏRİK BİZ

Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir.

Tempo di valse

BİZ QIZLARIQ

*Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir.*

Tempo di valse

OĞLANLARIQ

*Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir.*

Tempo di valse

GÖZƏL VƏTƏN

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.

Tələsmədən

Bi- zim Və-tən nəğ-mə - miz, U-zaq-la-ra ya-yıl - sını! Sə-si - miz- dən
hər tə - rəf, Yu-xu - sun-dan a-yıl - sını. Gö-zəl Və-tən, can Və-tən
bi - zə meh-ri - ban Və - tən! Gö - zəl Və - tən, can Və -
-tən! Bi - zə meh-ri - ban Və - tən!

ŞƏN YOLKA

Musiqisi Ağabacı Rzayevanın,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

Oynaq

Ge-yi - nib-sən al - əl - van, bu-dağ-la-rın çı - raq - ban Döv-rə vu-rur
qız-oğ - lan,, nəğ-mə de-yir, şən yol - ka, sən nə gö-zəl - sən, yol - ka.
Dil - də ge-zir so - ra - ğın, bə - zə-nib hər bu - da - ğın. Şax - ta ba - ba
qo - na ğın, ol - muş sə-nin, şən yol - ka, sən nə gö-zəl - sən, yol - ka.

QARABAĞ ŞİKƏSTƏSİ

(Fraqment)

Moderato

Fortepiano üçün işləyəni Süleyman Ələsgərov

Piano

mf *f* *mf* *f* *p* *mf*

TÜRK MARŞI

(11 sayılı fortepiano sonatasının
«Rondo» hissəsindən fraqment)

Volfqanq Amadey Motsart

Allegretto energico

Piano

p

MUSIQİ REPERTUARI

mf

mf

f *p*

tr

Fine

f

FİKRƏT ƏMİROVUN «SEVİL» OPERASINDAN SEVİLİN LAYLASI

dolcissimo

p

Lay - lay, mə - nim Gün - dü - züm, saç - la - rı - na gül dü - züm

rall. *a tempo* *ossia*

Yün - gül ol - sun qoy sə - nin be - şı - yin a - nan çek - sin

GÖYDƏ SÜZƏN GƏMİ

Musiqisi Səid Rüstəmovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəninindir.

Tez-tez

Ma - vi göy-də sü - zür gə - mi, hey. Gə - mi - nin var

dağ gör - kə - mi, hey. Ma - vi göy-də sü - zür gə - mi, hey.

Gə-mi-nin var dağ gör-kə-mi, hey. hey! Ul-duz la - ra
doğ-ru ge - dir, ge - dir, ge - dir ge - dir, ge - dir, hey!
Gə-mi-də-ki cə-sur da - yı, hey!

ATAKIŞININ KUPLETLƏRİ

Musiqisi Fikrət Əmirovun,
sözləri Tələt Əyyubovundur.

Allegro dan asta, zarafat yana

Ay sə-nə qur- ban i-nək - lər,
Bu ba-lam nə vaxt i-mək - lər. Sə-nə qur- ban i- nək - lər, Ba-lam nə vaxt
i - mək - lər. Sə - nə qur- ban i - nək - lər,

NEFTÇİLƏR MAHNISI

Musiqisi Tofiq Quliyevin,
sözləri Süleyman Rüstəmindir.

Şənliklə

QƏRƏNFİL

Musiqisi Səid Rüstəmovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəninindir.

Moderato

Qə-rən - fi - lim a - ıb qön-çə. Yar-paq - la - rı

in - cə - in - cə. Ə - tir ya - yır hər tə -

rə - fə, Bax - ça - mız - da meh əs - dik - cə

CƏNGİ

Azərbaycan xalq hərbi rəqsi

Allegro moderato

53

FİKİRLİ

Qara Qarayev

Andantino.

BAHAR TƏRANƏLƏRİ

Musa Mirzəyev

ÇƏKİCİM, VUR

Musiqisi Asya Sultanovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

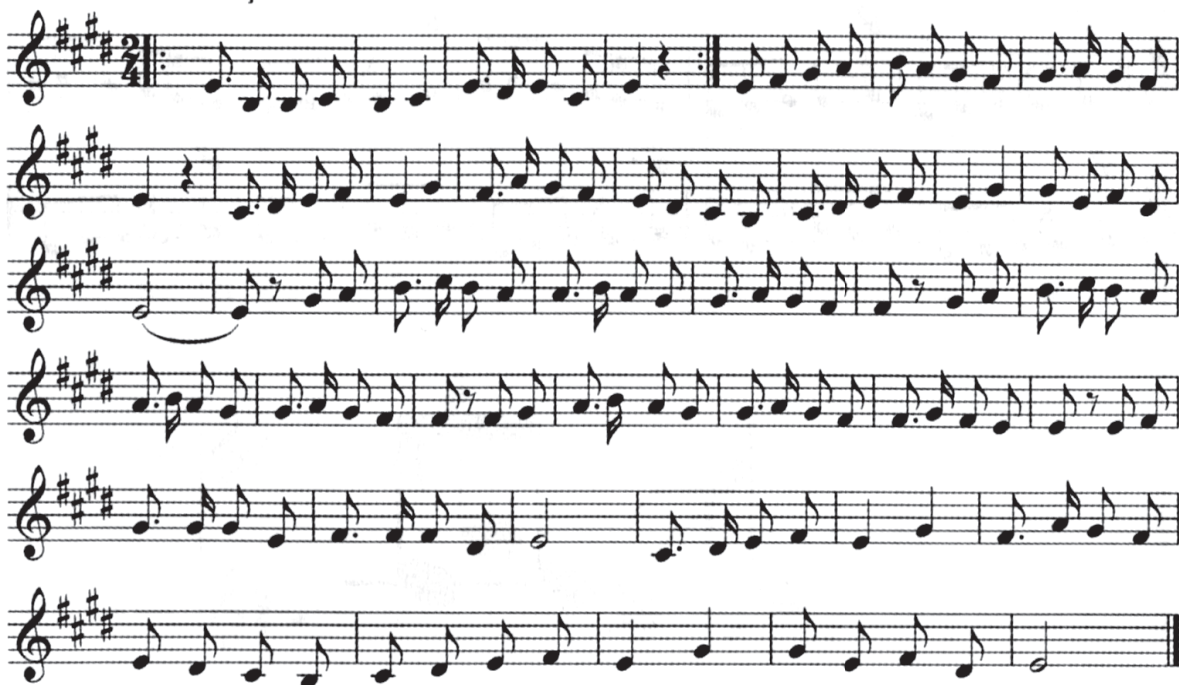
Allegretto

HEYRATI

Azərbaycan xalq zərbi-muğamı

Marş

BALACA NEFTÇİ

Musiqisi Telman Hacıyevin,
sözləri Rəfiq Zəkanındır.

SAMUR

Musiqisi Rauf Hacıyevin,
sözləri Məmməd Rahimindir.

Oynaq

Bir çay var -dır, a -dı Sa -mur, Ə -ziz tu - tar el -lər o - nu.

Gah coş -du -rar, gah daş -dı - rar, Dağ -dan gə -lən sel -lər o - nu.

BAYATI-İSFAHAN

(Azərbaycan xalq təsnifi)

Moderato

1. 2.

tr

VƏTƏN

Musiqisi Ağabacı Rzayevanın,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

Mars

Və - tən! Eş - qin -lə qa -za -nı - rıq zə -fər -lə. Də -yi -şir si - ma -sı - nı

hər gün kənd -lər, şe - hər -lər. Və - tən! A - dın -da o - lan, mə - na

də -rin - dir, Dün -ya -da ən bəx -tə - vər, Sə - nin - nə -sil - lə - rin - dir.

CANLI GUŞƏMİZ

Musiqisi Midhəd Əhmədovun,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

Giocoso

Gu - şə-miz-də gö- yər- çin, to-yuq, kək - lik,
qaz da var. On- la - ra ye - mək ve - rib qul- luq e - dir
u - şaq - lar. Bi-zim can- lı gu - şə-də, gu - şə - də
Var-dır dov-şan, var tül-kü, var tül-kü. To-yuq-la-ra
hey ba-xır, hey ba-xır Ye-nə hiy- lə - gər tül-kü.
hey ba-xır, hey ba-xır Ye-nə hiy- lə - gər tül-kü.
hey hey ba-xır, hey ba-xır

BAHAR GƏLİR

Musiqisi Fikrət Əmirovun,
sözləri Zeynal Cabbarzadəninidir.

Moderato

A-xar su-lar a-şır, da - şır, Dağ də-rə-lər ya-şıl- la - şır.
Se-vin - ci-miz həd-dən a - şır, Ay u-şaq-lar, xoş ba-har ge-
lir! Ay u-şaq-lar xoş ba-har ge - lir! Xoş ba-har ge - lir!

YELLƏLİ

(Azərbaycan xalq mahnısı)

Allegro

ƏS, EY GİLAVAR

(Azərbaycan xalq mahnısı)

Moderato

GƏL, AY SIĞIRÇIN

Musiqisi Rəmiş Mirişlinin,
sözleri Rəfiq Zəkərinin.

Moderato

LİRİK RƏQS

Canlı

Fikrət Əmirov

«AĞACDA LEYLƏK» MAHNISI MÖVZUSUNDA
«VARIASIYA»DAN BİR PARÇA

Elnarə Dadaşova

ƏSAS MÖVZU

Allegro moderato

MUSİQİ REPERTUARİ

I VARIASIYA

Allegro moderato

I qrup
Alt
II qrup

I qrup
Alt
II qrup

VƏTƏN MARŞI

*Musiqisi Cavanşir Quliyevin,
sözləri Rəfael Hüseynovundur.*

Tempo di marcia

Qüv-vət al hər gü-lün-dən, Qüv-vət al sün-bü-lün-dən.

Qön-çe çi - çək də Və - tən, Duz da, çö - rək də Və - tən

Qüv-vət a - laq Və-tən-dən. Bi-zə ba - la de-yən-dən, Do-yul-maz-dır can, Və-tən!

Və-tən sən-sən, Və-tən mən. U-cal, u-cal, can Və-tən!

Can sə-nə qur - ban, Və-tən! Can sə-nə qur - ban, Və-tən!

YAZ GÜNLƏRİ

Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Mirzə Ələkbər Sabirindir.

Allegretto

Gəl - gəl, a yaz gün - lə - ri, i - lin ə - ziz gün - lə - ri.

Çay - lar da - şıb sel ol - sun, ta - xıl - lar tel - tel ol - sun,

a - ğac - lar aç - sın çi - çək, Yar - pa - ğı lə - çək - lə - çək.

MƏKTƏBLİLƏR MAHNISI

Musiqisi İsmayıl Quliyevin,
sözləri Ənvər Əlibəylinindir.

Allegro

A - zad, xoş-bəxt u - şaq - la - rıq A - şır - da - şır se -

vin - ci - miz Bö-yük-lər - lə - bir sı - ra - da gə-lə-cə

Nəqarət

yə ge - di - rik - biz Və-tə-nin şən nəs - li - yik biz

dos - tu - muz - dur ki təb - dər - tər. Biz - dən ra - zı qa -

lır hər vaxt İm - ta - han - da mü - əl - lim - lər.

MUSİQİ REPERTUARİ

MƏNİM ANAM

Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Mədinə Gülgünüdür.

Lay-lay ça-lar sə-hər ax-şam ax-şam Mə-həb-bət-lə mə-nim a - nam.
a - nam Bir sö - züm var bu gün sə - nə
sə - nə: Mə - ni din - lə, mə - nim a - nam a - nam!

UZUNDƏRƏ

Azərbaycan xalq rəqsi

Moderato, Grazioso

$\text{♩} = 80$

UZUNDƏRƏ

QAZAĞI

(Azərbaycan xalq rəqsi)

Animato

A, DAĞLAR

Azərbaycan xalq mahnısı

Allegro moderato

A dağ-lar, qı-zıl-gül o - yum o - yum, A dağ - lar, Də-rim qoy - nu -
ma qo - yum, a dağ - lar. Ba-cım dəs - ma - lı - na gül dəs - tə bağ - lar

GÜLŞƏNİN VARIYASIYALARI

Soltan Hacıbəyov

Moderato con moto

SƏHƏR

Edvard Qriq

Moderato

MAY

Musiqisi Şəfiqə Axundovanın,
sözləri Mirməhdi Seyidzadəninindir.

Allegro-moderato

U-çurma-yın bö-cə - yi, - gə-zirgü-lü çi-çə - yi.

Fə-sil-lə - rin göy - çə - yi, at-las-don-lu ay gə - lir,

MUSİQİ REPERTUARİ

gü - lər - üz - lü may gə - lir! Də - rə gü - lür, dağ gü - lür,
göy - dən şə - fəq tö - kü - lür. Se - vin - cın - dən da - şan Kür
sa - lıb bir ha - ray gə - lir, gü - lər üz - lü May gə - lir.

MARŞ

Fikrət Əmirov

Tempo die march

KİÇİK VALS

Tempo die valse

Qara Qarayev

MUSIQI REPERTUARI

MUSIQI REPERTUARI

NOVRUZU

(Azərbaycan xalq rəqsi)

moderato

TURACI

(Azərbaycan xalq rəqsi)

MUSIQİ REPERTUARI

YÜZ BİRİ

(Azərbaycan xalq rəqsi)

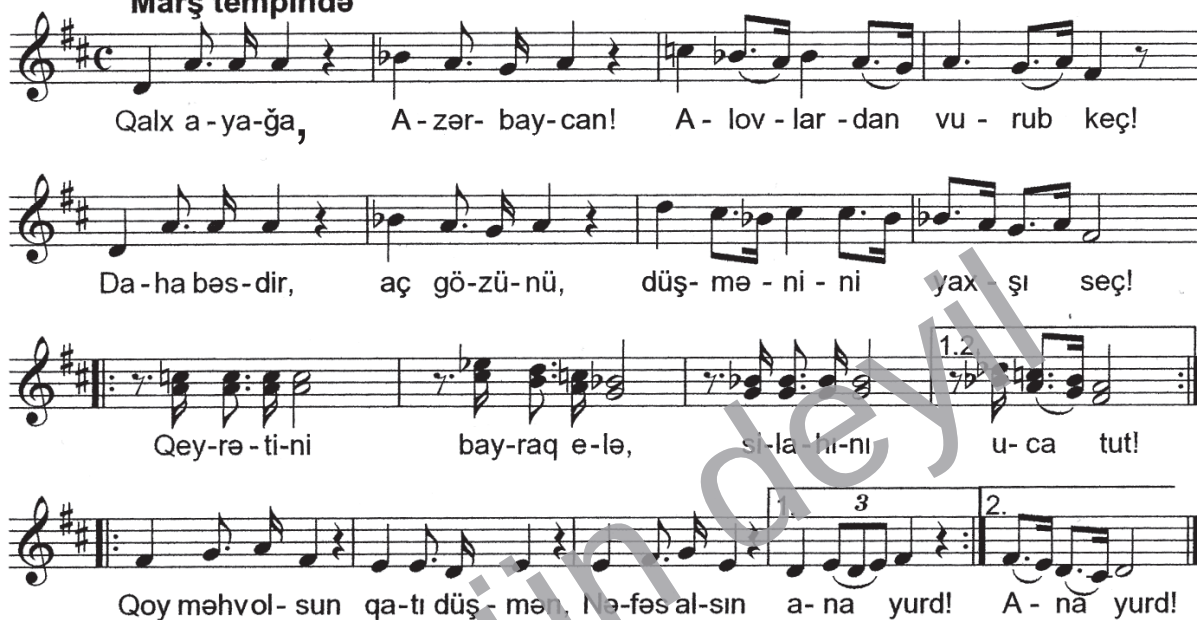
Moderato

QALX AYAĞA, AZƏRBAYCAN

Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir.

Marş tempində

DƏNİZ ESTEKADASI FİLMİNDƏN
MUSIQİ PARÇASI

Qara Qarayev

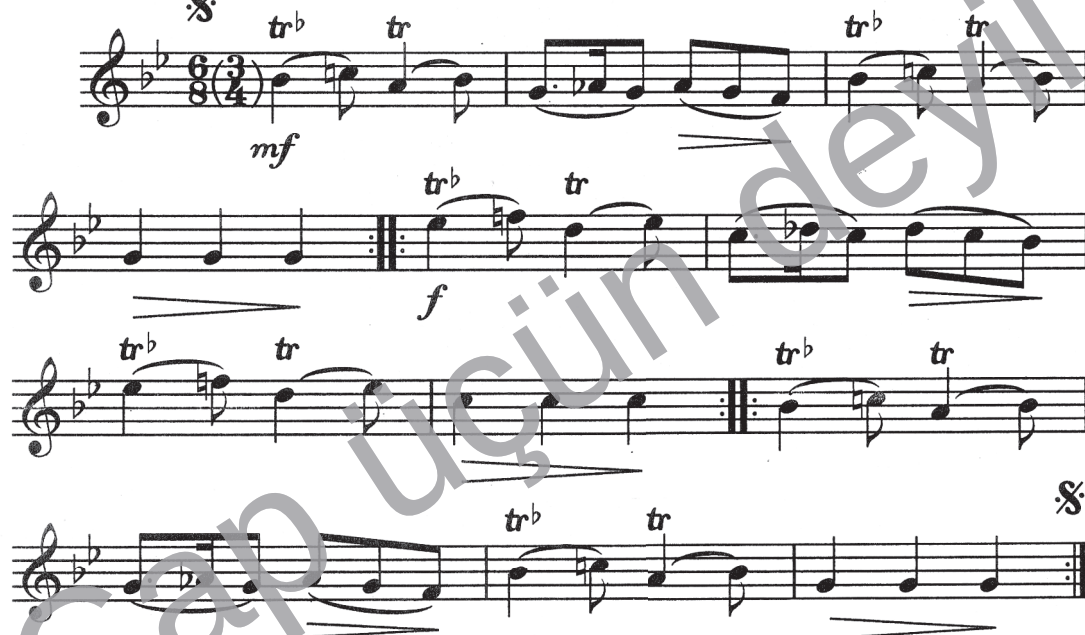
Moderato

NAXÇIVAN YALLISI

(Azərbaycan xalq rəqsi)

Moderato

MÜNDƏRİCAT

İzahat vərəqi	3
Dərslərin mövzusu və musiqi repertuarı.....	4
Dərsin mövzusu və mahnılar.....	5
Məzmun standartlarının tətbiqi.....	6
Fənn üzrə məzmun standartlarının integrasiya cədvəli.....	7

MELODİYA: MAHNI, RƏQS, MARŞ

Mövzu 1. Uşaq mahnıları yazan klassik Azərbaycan bəstəkarları.....	8
Mövzu 2. Proqramlı uşaq instrumental musiqisi.....	9
Mövzu 3. Proqramlı instrumental musiqi və mahnılar.....	10
Mövzu 4. Azərbaycan uşaq xalq musiqisi.....	12
Mövzu 5. Melodiya musiqinin canıdır.....	13
Mövzu 6. Musiqidə ikihissəlilik.....	14
Mövzu 7. Musiqidə bir və üçhissəlilik.....	15
Mövzu 8. Keçilmiş mövzuların təkrarı.....	16

MUSIQIDƏ RONDO

Mövzu 9. Rondo və müxtəlif janrlar.....	17
Mövzu 10. Mahnılar və rondo.....	18
Mövzu 11. Rondo və mahnılar.....	20
Mövzu 12. Zərbi-muğam və rondo.....	21
Mövzu 13. Azərbaycan xalq rəqsləri və rondo.....	22
Mövzu 14. Azərbaycan xalq və bəstəkar yaradıcılığında rondo.....	23

İNTONASIYA VƏ MUSIQİNİN İNKİŞAFI

Mövzu 15. İntonasiya və musiqi obrazı.....	24
Mövzu 16. İfadəli mahnı oxumaq və ifadəli nitq.....	25
Mövzu 17. Musiqi əsərlərinin emosional xarakteri.....	26
Mövzu 18. İfadəli və təsviri intonasiyalar.....	27
Mövzu 19. Dəniz obrazı Azərbaycan və klassik rus bəstəkarlarının yaradıcılığında.....	28
Mövzu 20. Musiqinin inkişafı.....	30
Mövzu 21. Avropa və rus bəstəkarlarının yaradıcılığında xalq musiqisi.....	31
Mövzu 22. Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında xalq musiqisi.....	32
Mövzu 23. Azərbaycan musiqisi və Novruz bayramı.....	33

VARIASIYA VƏ MUSIQİNİN İNKİŞAFI

Mövzu 24. Musiqidə variasiya.....	34
Mövzu 25. Xalq rəqsləri və variasiya.....	35
Mövzu 26. Azərbaycan xalq mahnıları və variasiya.....	36
Mövzu 27. Variasiya və musiqinin inkişafı.....	37
Mövzu 28. Musiqinin inkişafı və lad dəyişikliyi.....	38
Mövzu 29. Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında ana obrazı.....	39
Mövzu 30. Rondo və variasiya.....	40
Mövzu 31. Musiqidə yaz fəsli.....	41
Mövzu 32. Keçilmiş mövzular üzrə təkrar.	42
Keçilmiş mövzularla əlaqədar musiqi repertuarları.....	43

Redaktoru *Gülər Mehdiyeva*

Bədii və texniki redaktoru *Abdulla Ələkbərov*

Kompüter tərtibatçısı *Aqil Əmrahov*

Korrektoru *Ülkər Şahmuradova*

Çapa imzalanmışdır 06.06.2014. Kağız formatı 57x82¹/₈.
Ofset çapı. Ofset kağızı. Məktəb qarnituru. Fiziki çap vərəqi 10,0.
Uçot nəşr vərəqi 6,8. Sifariş 54. Tiraj 7900. Pulsuz.

«Təhsil» Nəşriyyat-Poliqrafiya MMC
Bakı, AZ 1052, F.Xoyski küç., 121^A
e-mail: tahsil_az@yahoo.com

Qatay Məmmədağa oğlu Rəcəbov

Nazim Kazım oğlu Kazımov

Ofeliya Safa qızı İmanova

MUSİQİ

3-cü sinif

(Müəllim üçün metodik vəsait)

Bakı, «Təhsil», 2014.